

2. Městský a venkovský prostor ve Středočeském kraji

Snahou této kapitoly je zhodnocení postavení venkovského prostoru samostatně a v kontextu s městským prostorem dle stanovené varianty: **Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel. Hraniční počet obyvatel byl stanoven jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007.** Vymezení jednotlivých obcí je graficky znázorněno v příloze ke kapitole 2 na konci publikace. Základním pilířem je použití a následná možnost výpočtů z dosažitelných ukazatelů ČSÚ. Použité vymezení bylo provedeno na úrovni obcí, ke kterým se též vztahují veškerá data v této kapitole. Pro souhrnné zhodnocení a lepší přehlednost publikace jsou užívány větší územní celky, a to v podobě správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). V podkapitole 2.1. jsou výsledky navíc prezentovány (pro kompletnější představu postavení venkovské obce) za menší územní jednotky - správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POU).

Středočeský kraj je z administrativního hlediska rozdělen na dvacet šest SO ORP a padesát šest SO POU.

2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Na základě zvolené varianty pro vymezení venkova patřilo k 31.12.2008 do **venkovské oblasti Středočeského kraje celkem 1 060 obcí**. Ostatních osmdesát šest obcí kraje dosahovalo v průběhu let 2003 až 2007 průměrného počtu obyvatel 2 000 a více. Tyto obce byly v rámci této publikace zařazeny do městského prostoru.

V obcích definovaného venkovského prostoru kraje žilo k 31. 12. 2008 **celkem 534 690 obyvatel**. Podíl venkovského obyvatelstva na populaci celého kraje tak činil 43,4 %, tj. největší v porovnání s ostatními kraji ČR. I v absolutním počtu obyvatel žijících ve venkovském prostoru dosahuje Středočeský kraj nejvyšších hodnot a pomocí dosažitelných výsledků lze vyjádřit, že téměř každý pátý občan venkovského prostoru v ČR žije ve Středočeském kraji.

Tab. 2.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

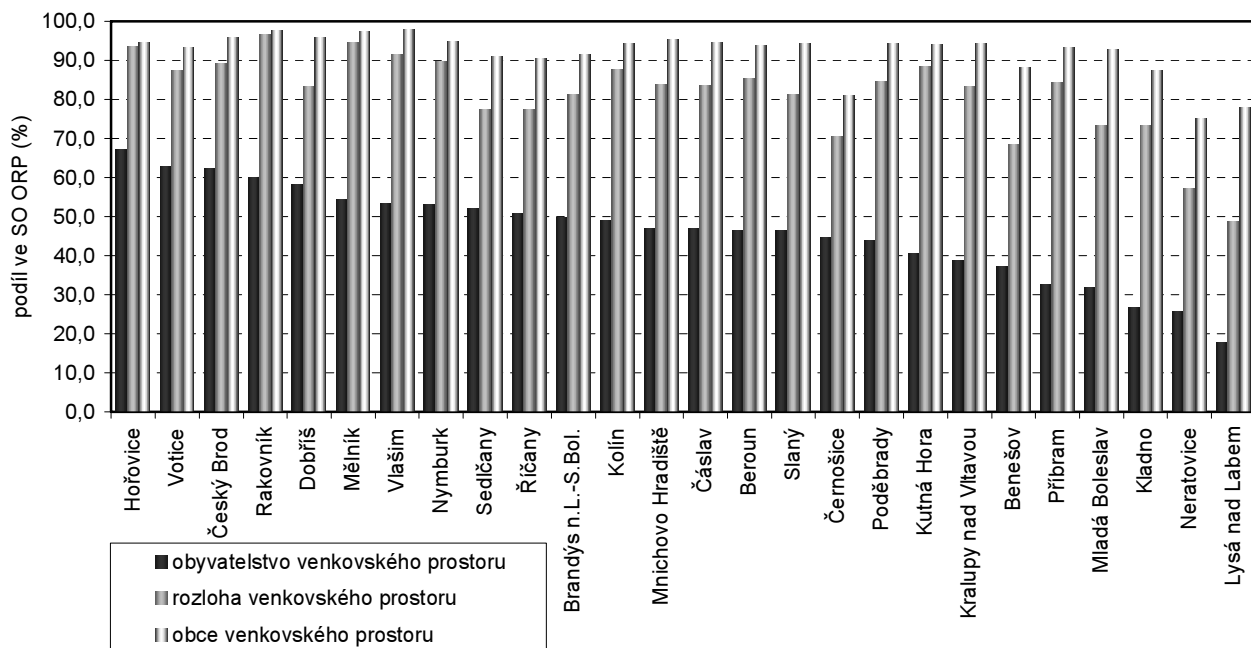
	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	534 734	696 001	9 115	1 900	1 060	86	13	68
v tom SO ORP:								
v tom SO POU:								
Benešov	20 658	34 924	473	217	45	6	1	5
Benešov	14 599	25 666	339	171	31	4	1	3
Sázava	1 656	3 797	42	20	5	1	-	1
Týnec nad Sázavou	4 403	5 461	92	26	9	1	-	1
Beroun	25 508	29 198	355	61	45	3	-	3
Beroun	25 508	29 198	355	61	45	3	-	3
Brandýs n.L.-S. Boleslav	41 592	41 794	307	71	53	5	-	5
Brandýs n.L.-S. Boleslav	16 157	17 077	152	23	26	1	-	1
Čelákovice	7 361	11 297	46	16	6	1	-	1
Odolena Voda	9 957	7 715	64	21	13	2	-	2
Úvaly	8 117	5 705	45	11	8	1	-	1
Čáslav	11 680	13 160	229	45	35	2	-	1
Čáslav	11 680	13 160	229	45	35	2	-	1
Černošice	50 047	62 164	410	170	64	15	-	9
Černošice	6 084	12 327	32	30	8	3	-	3
Hostivice	15 058	11 467	101	23	18	2	-	2
Jesenice	6 427	14 196	30	47	5	4	-	-
Jílové u Prahy	9 871	6 175	110	21	11	2	-	1
Mníšek pod Brdy	5 326	4 381	83	27	12	1	-	1
Roztoky	7 281	13 618	54	24	10	3	-	2
Český Brod	11 307	6 834	165	20	23	1	-	1
Český Brod	11 307	6 834	165	20	23	1	-	1
Dobříš	11 733	8 396	265	53	23	1	1	1
Dobříš	11 733	8 396	265	53	23	1	1	1
Hořovice	18 978	9 257	230	16	35	2	2	1
Hořovice	18 978	9 257	230	16	35	2	2	1
Kladno	31 911	87 250	257	94	42	6	-	5
Kladno	28 412	83 530	231	76	35	5	-	4
Unhošť	3 499	3 720	26	17	7	1	-	1

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Kolín	38 357	39 768	512	72	65	4	3	2
Kolín	20 597	35 294	271	61	37	3	1	1
Kouřim	4 976	-	107	-	12	-	1	-
Pečky	7 025	4 474	55	11	8	1	-	1
Týnec nad Labem	5 759	-	78	-	8	-	1	-
Kralupy nad Vltavou	11 041	17 435	109	22	17	1	1	1
Kralupy nad Vltavou	11 041	17 435	109	22	17	1	1	1
Kutná Hora	20 240	29 770	568	75	48	3	-	3
Kutná Hora	13 153	21 646	307	33	24	1	-	1
Uhlířské Janovice	4 499	3 114	184	25	16	1	-	1
Zruč nad Sázavou	2 588	5 010	77	16	8	1	-	1
Lysá nad Labem	3 708	17 135	59	62	7	2	-	2
Lysá nad Labem	3 708	17 135	59	62	7	2	-	2
Mělník	22 832	19 086	432	25	38	1	2	1
Mělník	20 131	19 086	352	25	31	1	1	1
Mšeno	2 701	-	80	-	7	-	1	-
Mladá Boleslav	34 020	73 117	595	215	91	7	-	7
Bělá pod Bezdězem	1 308	4 998	31	63	3	1	-	1
Benátky nad Jizerou	4 041	7 292	85	35	10	1	-	1
Mladá Boleslav	28 671	60 827	480	116	78	5	-	5
Mnichovo Hradiště	7 637	8 589	178	34	21	1	-	1
Mnichovo Hradiště	7 637	8 589	178	34	21	1	-	1
Neratovice	7 622	22 033	65	48	9	3	-	2
Neratovice	7 622	22 033	65	48	9	3	-	2
Nymburk	19 976	17 682	319	37	37	2	-	2
Nymburk	16 155	14 543	264	21	28	1	-	1
Sadská	3 821	3 139	54	16	9	1	-	1
Poděbrady	13 084	16 714	295	54	33	2	-	2
Městec Králové	5 894	2 926	193	20	16	1	-	1
Poděbrady	7 190	13 788	102	34	17	1	-	1
Příbram	22 732	46 823	780	145	70	5	-	3
Březnice	3 397	3 622	134	19	14	1	-	1
Příbram	17 685	38 836	345	73	49	3	-	1
Rožmitál pod Třemšínem	1 616	4 365	41	53	6	1	-	1
Vojenský újezd Brdy	34	-	260	-	1	-	-	-
Rakovník	32 941	21 752	864	32	81	2	1	2
Jesenice	3 579	-	133	-	10	-	1	-
Křivoklát	4 089	-	144	-	11	-	-	-
Nové Strašecí	6 824	5 212	150	13	17	1	-	1
Rakovník	18 449	16 540	437	19	43	1	-	1
Říčany	26 483	25 615	292	85	47	5	-	3
Kamenice	2 323	3 678	24	17	4	1	-	-
Kostelec nad Černými Lesy	5 053	3 451	111	18	13	1	-	1
Říčany	19 107	18 486	157	50	30	3	-	2
Sedlčany	11 494	10 536	348	101	20	2	-	2
Sedlčany	11 494	10 536	348	101	20	2	-	2
Slaný	17 779	20 435	300	69	49	3	1	2
Slaný	13 671	17 470	216	51	38	2	1	1
Velvary	4 108	2 965	83	18	11	1	-	1
Vlašim	13 817	12 053	454	41	48	1	1	1
Vlašim	13 817	12 053	454	41	48	1	1	1
Votice	7 557	4 481	252	36	14	1	-	1
Votice	7 557	4 481	252	36	14	1	-	1

Nadpoloviční většina správních obvodů obcí s rozšířenou působností Středočeského kraje (16) se vyznačuje vyšším podílem městského obyvatelstva. U deseti SO ORP venkovská populace naopak převyšuje městskou; zpravidla se jedná o správní obvody s menším centrem - SO ORP Hořovice (podíl venkovského obyvatelstva je 67,2 %), Votice (62,8 %). Obyvatelstvo převažující v městském prostoru je příznačné pro regiony s velkým sídlem s rozšířenou působností, jedná se např. o Kladensko (podíl městského obyvatelstva je 73,2 %), nebo malé správní obvody s nízkým počtem obcí na svém území (SO ORP Lysá nad Labem 82,2 %).

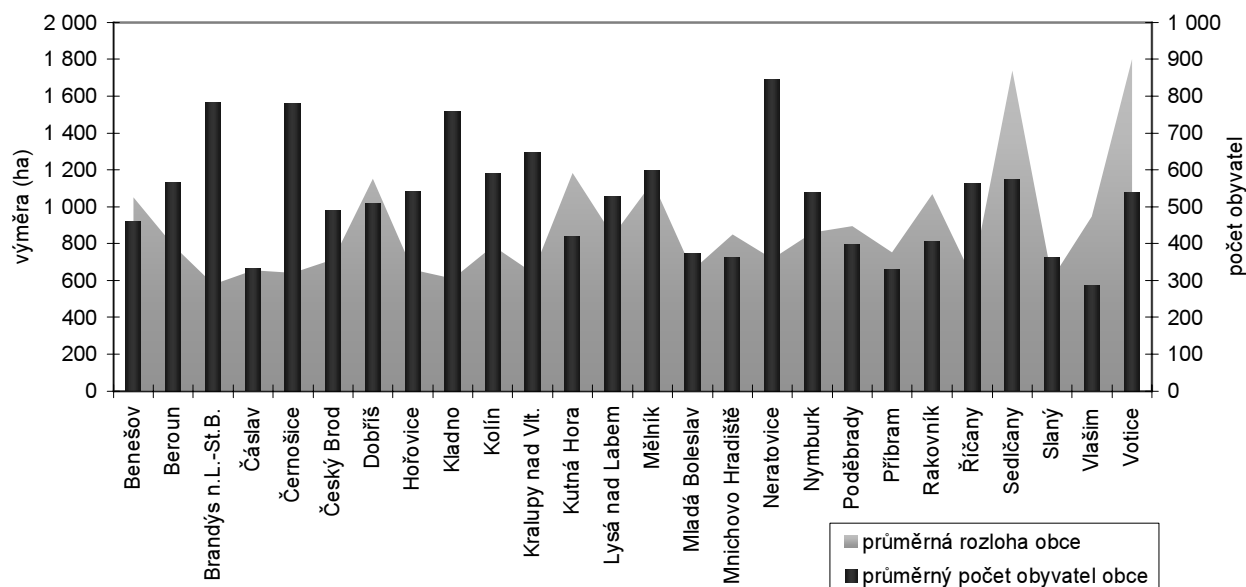
Venkovský prostor Středočeského kraje zaujímá plochu o celkové **výměře** 9 115 km²; je přibližně pětikrát rozlehlejší než městský (1 900 km²) a podílí se 82,7 % na celkové rozloze kraje. Největší podíl plochy venkovského prostoru na celkové výměře vykazují správní obvody obce s rozšířenou působností Rakovník (96,4 %), Mělník (94,5 %), Hořovice (93,6 %) a Vlašim (91,6 %). Tyto regiony mají zároveň i nejvyšší podíl venkovského prostoru co do celkového počtu obcí i počtu obyvatelstva. Naopak nízký podíl venkovského prostoru obecně je typický pro malé správní obvody v zázemí Prahy (SO ORP Lysá nad Labem, Neratovice). Navíc území venkovského prostoru SO ORP Lysá nad Labem vykazuje jako jediné z celkového počtu 26 správních obvodů ORP menší rozlohu než území tvořené městským prostorem ve stejném správním obvodu (pouze 48,8% podíl venkova). Ještě vyššího podílu ve prospěch městského prostoru vykazuje okolí Lysé nad Labem v podílu obyvatelstva (pouze 17,8% podíl venkova). Je nutné však přihlížet k velikosti celého území, neboť SO ORP Lysou nad Labem tvoří pouze devět obcí a sedm z nich je zařazeno do venkovského prostoru.

Graf 1 Obce venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008

Na základě aritmetických výpočtů lze hovořit o **průměrné venkovské obci** jako o sídle přibližně s 504 obyvateli na ploše zhruba o velikosti 860 hektarů (8,6 km²), jehož hustota zalidnění je šestkrát menší, než-li dosažený průměr obce městského prostoru.

Graf 2 Průměrná rozloha a počet obyvatel obcí venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008

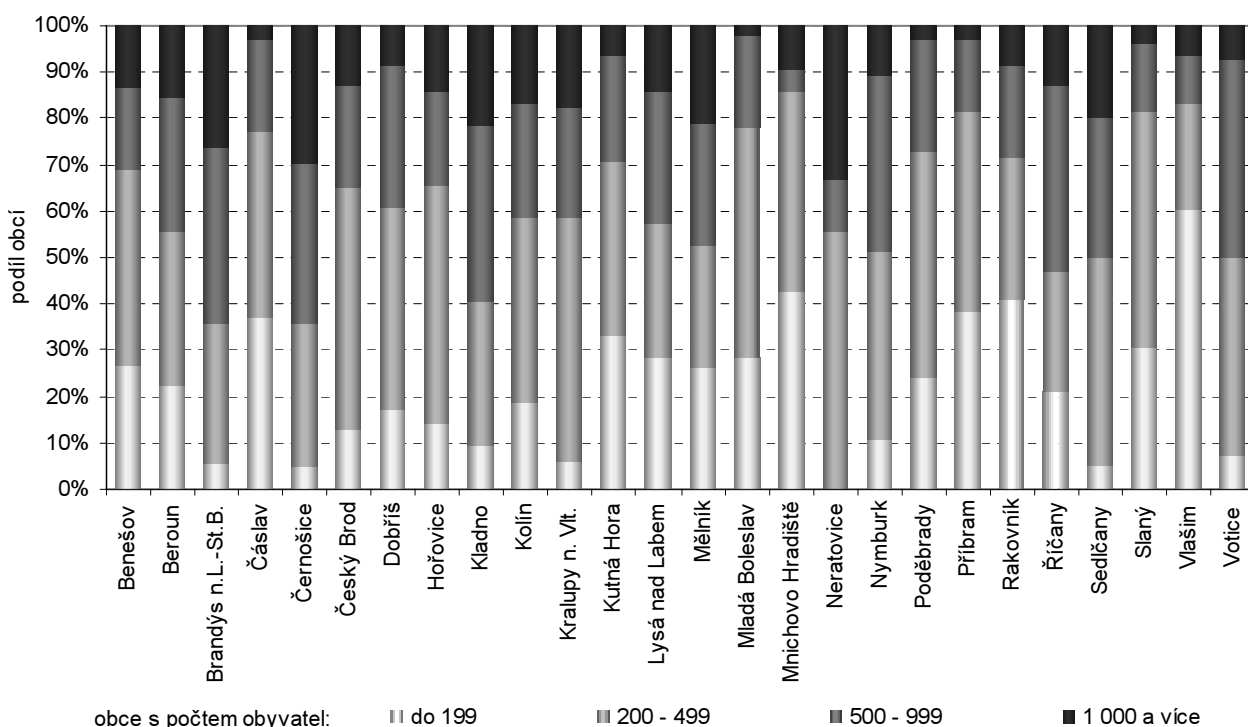

Nejvíce populace na jednu obec venkovského prostoru vykazuje SO ORP Neratovice (847 obyvatel). V menším územním měřítku pak správní obvody s pověřeným obecním úřadem v pražských regionech, především Jesenicko (1 285 obyvatel) ve SO ORP Černošice a Čelákovicko (1 227 obyvatel) ve SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav. Nízký počet obyvatel připadající na obec zařazenou do venkovského prostoru převládá v jižní a jihovýchodní části kraje, konkrétně ve SO ORP Vlašim, Příbram, Čáslav a jižní části SO ORP Kutná Hora (SO POÚ Uhlířské Janovice a Zruč nad Sázavou).

Na základě dat Českého úřadu zeměměřického a katastrálního dosahují průměrně největší výměry přepočítané na jednu obec venkovského prostoru správní obvody s rozšířenou působností lokalizované v jižní části kraje - Voticko (1 803 ha na jednu venkovskou obec) a Sedlčansko (1 740 ha). Oba zmiňované regiony mají, díky značné rozloze, nízkému počtu obcí a populační velikosti sídel, velmi řídkou koncentraci obyvatelstva na svém území. Dokazuje to vypočítaný ukazatel hustoty zalidnění; v případě Voticka třicet a Sedlčanska třicet tři obyvatel na km². Obdobně nízké zalidnění venkovských oblastí (mezi 30 až 35 obyvatel na km²) vykazují také sousední region Vlašimsko.

Základním vymežovacím znakem venkovské obce pro účely této publikace je počet obyvatelstva. Pro lepší porovnání velikostí obcí v celku slouží vytvoření **skupin obcí podle počtu obyvatel**. Venkovský prostor Středočeského kraje je tvořen převážně (87,8 %) obcemi s velikostí do 1 000 obyvatel. Malá sídla do 200 obyvatel jsou charakteristická pro regiony v okrajových částech Středočeského kraje. Ve SO ORP Vlašim převyšuje podíl této skupiny obcí na celkovém počtu venkovských obcí hranici šedesáti procent, ve SO ORP Mnichovo Hradiště a Rakovník čtyřiceti procentní hranici. Nízký výskyt malých obcí je typický především pro správní obvody v pražském zázemí (SO ORP Černošice a Brandýs nad Labem--Stará Boleslav).

Graf 3 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel ve SO ORP k 31. 12. 2008

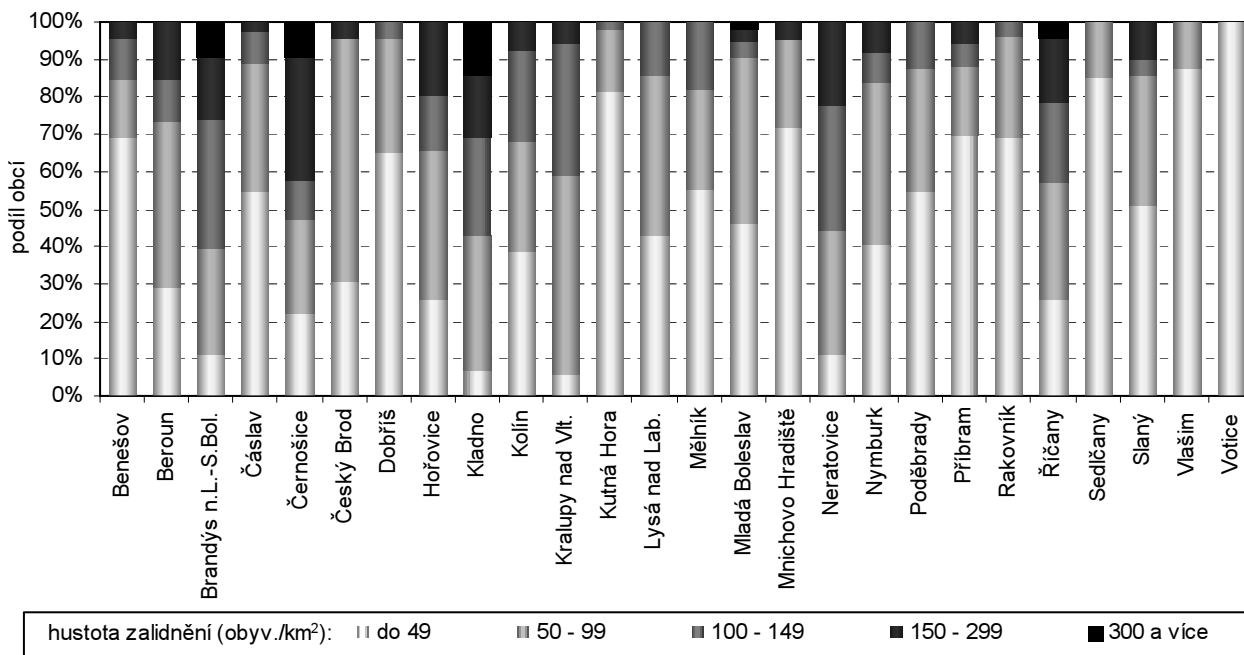

Nejpočetnější velikostní kategorií obcí podle počtu obyvatel je skupina s populací 200 až 499 trvale žijících obyvatel (38,7 %). Ve SO ORP Neratovice, Kralupy nad Vltavou, Český Brod, Hořovice, Slaný a Mladá Boleslav má každá druhá venkovská obec počet obyvatel v tomto rozmezí. Obce o velikosti populace 500 až 999 se na celkovém venkovském prostoru Středočeského kraje podílí 24,5 %. Nejvíce venkovských obcí s počtem nad 1 000 obyvatel vykazují pražské regiony, SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Černošice.

Jedním z indikátorů používaných pro odlišení venkovského prostoru od městského je **hustota zalidnění** obce vyjadřující průměrný počet obyvatel na územní jednotce (km²). Vzhledem k nerovnoměrné velikosti katastrálního území jednotlivých obcí může být tento ukazatel poměrně neobjektivní. Průměrná hustota venkovské obce Středočeského kraje k 31.12.2008 činila 59 obyvatel na km². Největší koncentrace zalidnění venkovského prostoru dosahují správní obvody v blízkosti hlavního města, tedy SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (136 obyvatel na km²), Kladno (124 obyv. km²) a Černošice (122 obyv. km²). Poslední jmenovaný vykazuje znaky nerovnoměrné koncentrace zalidnění a to především v jižní části tohoto území - Jesenicko je SO POÚ s nejvyšší venkovskou hustotou zalidnění (211 obyv. km²), zatímco

ve SO POÚ Mníšek pod Brdy, kam zasahuje chráněná krajinná oblast Křivoklátsko, je zalidněnost třikrát nižší (64 obyv. km²).

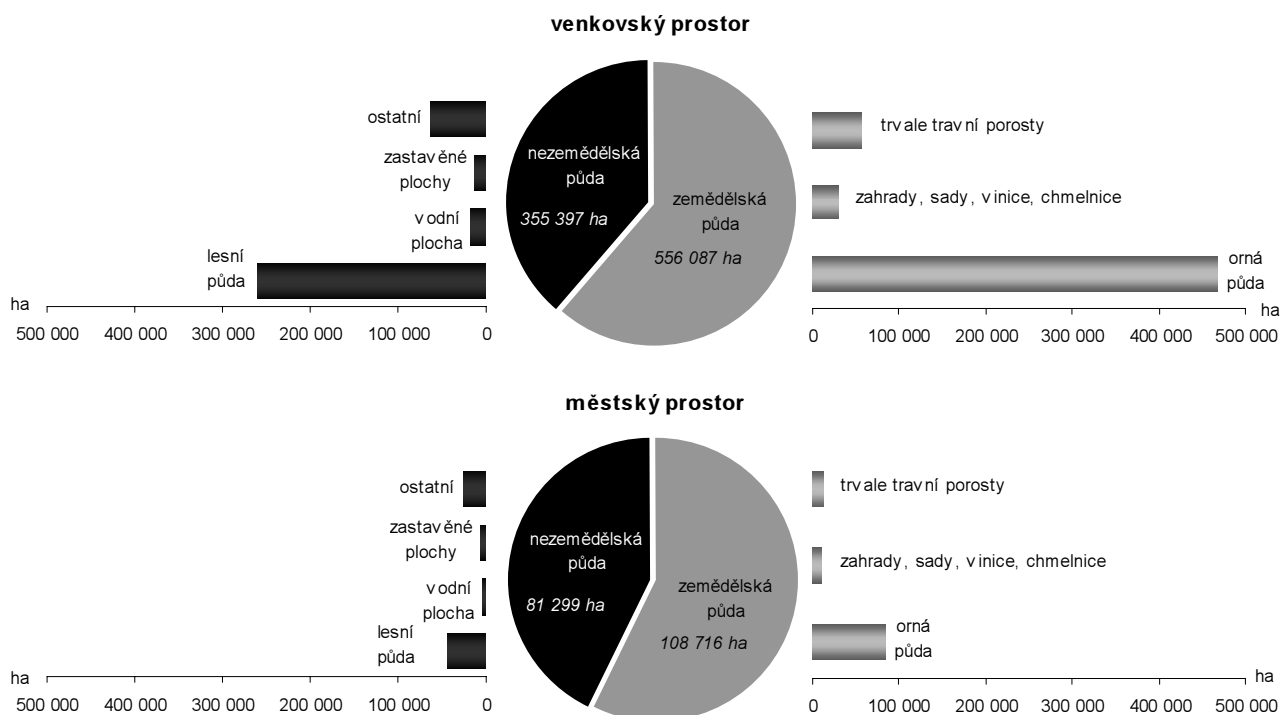
Graf 4 Obce venkovského prostoru podle hustoty zalidnění ve SO ORP k 31. 12. 2008

Jak již bylo naznačeno v předchozím textu, rozloha venkovského prostoru je přibližně pětikrát větší než rozloha městského prostoru. Z údajů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního členěných do úrovně obce, lze podrobněji rozdělit plochu kraje na základě **bilance půdy** k 31. 12. 2008.

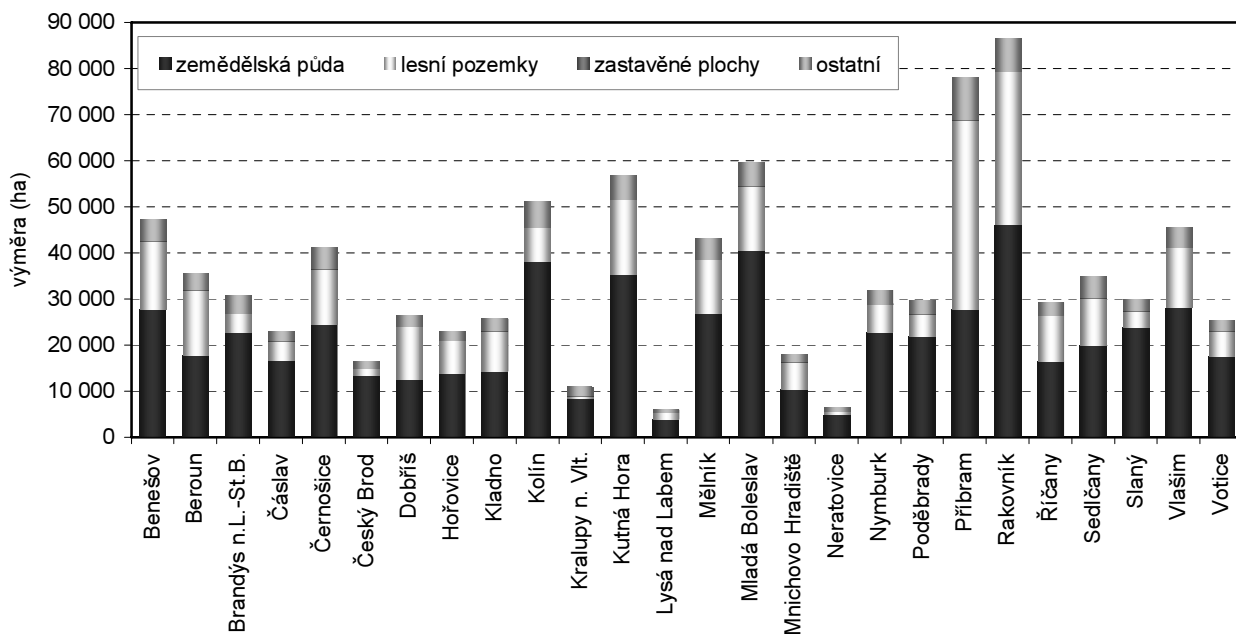
Ve Středočeském kraji převládala zemědělsky využívaná půda nad nezemědělskou, na venkově byl tento poměr ku prospěchu zemědělské půdy ještě vyšší (61 %). V územním rozboru dosahují nejvyššího podílu venkovské oblasti správních obvodů ORP Český Brod (80,6 %) a Slaný (79,7 %). Oba regiony vykazují přibližně stejné procentní podíly také v městském prostoru. Naopak nízkého podílu plochy využívané k zemědělským účelům vykazují SO ORP Příbram (35,6 %) a Dobříš (47,5 %). Hlavní příčinou je vyšší členitost brdské soustavy a především rozlehlé území zemědělsky neobhospodařovaného vojenského újezdu Brdy.

Graf 5 Bilance půdy ve Středočeském kraji k 31.12.2008

Středočeský kraj patří mezi kraje ČR s nejnižším podílem zalesnění (27 %). V obcích venkovského prostoru činil podíl lesů na celkové ploše přibližně 29 %, v obcích městského prostoru o 6 procentních bodů méně. Z územního pohledu dosahují nejvyššího podílu lesnatosti správní obvody ORP Příbram a Dobříš v jihozápadní části kraje, kam sahají horopisné územní celky Brdy a Hřebeny.

Graf 6 Vybrané druhy pozemků venkovského prostoru ve SO ORP k 31. 12. 2008

Kraj je dynamický celek složený ze samostatně fungujících obcí. V závislosti na růstu populace, vnitřní iniciativě a veřejných zájmech docházelo k osamostatňování výrazných částí obcí a tím ke vzniku **nových obcí**. Největších změn, které vedly k založení nových obcí, nastaly po roce 1989. Změny se nevyhnuly ani Středočeskému kraji a v roce 1993 byl sedmáctkrát udělen statut obce, následující rok přibýly další tři nové obecní úřady a poslední změna nastala v roce 2000, kdy se osamostatnila zatím poslední obec. Všechny obce vzniklé po roce 1993 patří do venkovského prostoru a jejich územní lokalizace je především ve východní a severní části kraje.

Nové obce Středočeského kraje v letech 1993 až 2008

2.2. Obyvatelstvo

K 31. 12. 2008 žilo v obcích zařazených do venkovského prostoru 43,4 % z celkového počtu obyvatel Středočeského kraje. Podílem obyvatel žijících ve venkovském prostoru tak byl Středočeský kraj na prvním místě mezi všemi kraji České republiky. V rámci kraje však existují výrazné rozdíly. V deseti z celkových 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností žil nadpoloviční podíl obyvatel ve venkovském prostoru (nejvíce 67,2 % v SO ORP Hořovice a 62,8 % v SO ORP Votice), naopak méně než třetina obyvatel žila ve venkovském prostoru jen v případě pěti správních obvodů obcí s rozšířenou působností, nejméně ve SO ORP Neratovice (25,7 %) a Lysá nad Labem (17,8 %).

Významným faktorem odlišujícím strukturu obyvatel venkovského od městského prostoru je podstatně vyšší **zastoupení dětí do 14 let** na celkové populaci Středočeského kraje. Nejvýrazněji převažovaly děti mezi obyvatelstvem venkova v SO ORP Mnichovo Hradiště, kde k 31. 12. 2008 tvořily děti ve venkovských obcích 15,5 % a v městských obcích 11,9 % obyvatelstva. Naopak největší převaha dětí mladších 15 let v městském prostoru žila v SO ORP Lysá nad Labem (převaha oproti venkovskému prostoru o 4,5 p. b.) a Černošice (převaha o 1,5 p. b.). Naopak venkovské obce mají zpravidla nižší podíl osob starších 65 let na celkovém počtu obyvatel. Tato situace může být zapříčiněna mimo jiné i umístěním sociálních zařízení pro seniory častěji ve městech než na venkově. Největší převaha seniorů nad 65 let žijících v městském prostoru byla v SO ORP Lysá nad Labem (10,1 % oproti 14,4 % ve venkovském prostoru), ve venkovském prostoru měly největší zastoupení osoby ve věku nad 65 let ve SO ORP Sedlčany (převaha o 1,3 p. b.). Vybočování SO ORP Lysá nad Labem je možné u těchto ukazatelů vysvětlit přítomností věkově velmi mladého města Milovice v tomto správním obvodě, neboť právě v tomto městě žilo koncem roku 2008 celkem 25 % dětí mladších 15 let, zatímco senioři ve věku nad 65 let tvořili jen 4 % obyvatel. Z pohledu ekonomiky je pak nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstvo ve věku 15 až 64 let. Pouze v osmi správních obvodech žil ve venkovském prostoru větší podíl těchto osob než v městském prostoru. Nicméně rozdíl mezi městy a venkovem nebyl v této věkové skupině až tak výrazný (nejmenší byl v SO ORP Černošice – 1,8 p. b., největší v SO ORP Benešov – 2,6 p. b.).

Tab. 2.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	534 690	696 001	15,4	14,5	70,5	71,1	14,1	14,4	39,9	40,1
v tom SO ORP:										
Benešov	20 658	34 924	15,5	14,0	69,4	72,0	15,1	14,0	40,3	40,4
Beroun	25 508	29 198	15,4	15,0	70,1	71,2	14,5	13,8	40,1	39,6
Brandýs n.L.-S. Boleslav	41 592	41 794	17,7	14,7	70,4	71,5	11,9	13,8	37,9	39,5
Čáslav	11 680	13 160	13,2	13,6	69,7	70,6	17,1	15,7	41,9	40,7
Černošice	50 047	62 164	16,6	18,0	71,5	69,7	11,9	12,3	38,5	38,1
Český Brod	11 307	6 834	16,7	15,7	70,0	68,8	13,4	15,4	39,0	40,2
Dobříš	11 733	8 396	14,5	14,4	71,3	70,6	14,1	15,0	40,2	40,2
Hořovice	18 978	9 257	14,6	12,9	70,2	71,3	15,1	15,8	40,8	41,1
Kladno	31 911	87 250	15,0	14,5	71,1	70,4	13,9	15,1	40,0	40,5
Kolín	38 357	39 768	14,4	13,4	70,2	70,3	15,3	16,4	40,7	41,2
Kralupy nad Vltavou	11 041	17 435	15,8	13,5	70,6	71,0	13,6	15,5	39,2	41,0
Kutná Hora	20 240	29 770	13,7	13,8	69,8	71,3	16,5	14,9	41,6	40,6
Lysá nad Labem	3 708	17 135	15,3	19,9	70,3	70,0	14,4	10,1	39,6	35,3
Mělník	22 832	19 086	16,2	13,6	70,1	70,7	13,7	15,7	39,1	41,2
Mladá Boleslav	34 020	73 117	15,7	13,0	71,5	73,5	12,8	13,5	38,9	40,0
Mnichovo Hradiště	7 637	8 589	15,5	11,9	69,8	72,2	14,7	15,8	39,8	41,8
Neratovice	7 622	22 033	15,2	15,0	71,6	72,7	13,2	12,2	39,2	39,4
Nymburk	19 976	17 682	15,0	14,0	69,3	71,6	15,7	14,3	40,9	40,6
Poděbrady	13 084	16 714	13,2	13,3	70,0	69,5	16,8	17,2	42,1	41,8
Příbram	22 732	46 823	14,4	13,6	70,8	71,6	14,8	14,8	40,6	40,8
Rakovník	32 941	21 752	14,4	13,3	70,7	72,0	15,0	14,7	40,6	40,6
Říčany	26 483	25 615	16,8	16,9	71,0	70,0	12,1	13,0	38,7	38,8
Sedlčany	11 494	10 536	15,2	13,9	71,2	70,0	13,6	16,2	39,8	41,3
Slaný	17 779	20 435	16,0	14,3	70,0	70,2	14,0	15,5	39,6	40,7
Vlašim	13 773	12 053	14,0	13,9	69,8	70,7	16,3	15,4	41,4	41,1
Votice	7 557	4 481	14,1	14,6	69,6	69,0	16,3	16,4	41,2	41,1

Z rozdílné věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že **průměrný věk** obyvatel ve venkovských obcích je zpravidla nižší než průměrný věk obyvatel městského prostoru, třebaže jen o 0,1 roku. Největší rozdíl byl v SO ORP Lysá nad Labem, kde bylo obyvatelstvo žijící v městském prostoru o 4,3 roku mladší než

venkovské obyvatelstvo, naopak na Mělnicku byli obyvatelé z venkovského oproti městskému prostoru o 2,1 roku starší.

Významným faktorem ovlivňujícím budoucí populační vývoj, ale i budoucí sociální a ekonomickou situaci regionu, je mimo jiné vývoj **porodnosti**. Nejlépe lze hodnotit rozdíly v intenzitě porodnosti mezi městským a venkovským prostorem krajů pomocí obecné míry plodnosti, která je definována jako poměr počtu všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku. Ta dosáhla ve venkovském prostoru celého Středočeského kraje 43 ‰, zatímco ve městech se pohybovala okolo 42,3 ‰. K tomuto jevu, tj. větší plodnosti na venkově, dochází ve většině správních obvodů. Nejvíce převyšovala obecná míra plodnosti u žen ve venkovském prostoru nad ženami v městském prostoru ve SO ORP Mnichovo Hradiště (o 7,4 p. b.) a Mělník (o 6,9 p. b.). Výjimkou je především SO ORP Lysá nad Labem, v němž byla obecná míra plodnosti v městském prostoru o 24 body promile vyšší než ve venkovském prostoru, což lze přisoudit především v tomto ORP se nacházejícímu městu Milovice, v němž dosáhla ve stejném sledovaném období obecná míra plodnosti 79,1 ‰.

Z venkovských oblastí byla nejnižší plodnost ve SO ORP Čáslav (35,6 ‰), naopak nejvyšší v ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (49,3 ‰). Z městských oblastí byla nejnižší plodnost v SO ORP Mnichovo Hradiště (35,7 ‰), na druhé straně pomyslného žebříčku se umístil SO ORP Lysá nad Labem se 61,6 ‰. Obecná míra plodnosti ve venkovském i městském prostoru ukazovaly ve srovnání s průměrem za celou Českou republiku nadprůměrné hodnoty, v případě venkovského prostoru se výši sledovaného ukazatele plodnosti umístil Středočeský kraj na druhém místě za Karlovarským krajem, v případě plodnosti v městském prostoru byla hodnota za Středočeský kraj nejvyšší hned po kraji Ústeckém.

Tab. 2.2.2 Živě narození a potraty v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	10,3	10,6	43,0	42,3	26,5	29,0	3,5	4,5	2,4	3,1
v tom SO ORP:										
Benešov	10,7	9,8	44,3	39,3	24,8	28,3	4,3	4,7	2,8	3,1
Beroun	10,5	11,1	43,4	43,6	26,9	29,6	3,5	4,9	2,2	3,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	12,4	11,1	49,3	44,0	24,4	25,5	4,0	4,4	2,8	3,0
Čáslav	8,2	9,5	35,6	37,5	25,8	29,3	3,0	3,8	1,8	2,3
Černošice	11,5	12,8	45,5	50,0	24,2	22,2	3,5	4,0	2,4	2,6
Český Brod	11,6	11,8	47,9	48,9	32,6	32,1	3,4	4,7	2,5	3,4
Dobříš	9,4	9,3	39,2	37,1	21,7	21,7	2,9	3,2	1,8	2,0
Hořovice	9,5	9,5	41,6	37,0	22,7	28,0	4,3	4,5	2,5	3,0
Kladno	10,1	10,7	41,7	43,2	29,3	35,4	4,0	5,3	2,9	3,9
Kolín	9,8	9,9	41,6	40,7	27,6	28,3	3,1	4,4	2,1	2,6
Kralupy nad Vltavou	10,6	10,0	44,6	40,8	29,3	32,0	3,8	4,4	2,7	3,1
Kutná Hora	8,5	9,7	37,4	39,1	26,2	32,3	2,9	4,3	1,7	2,9
Lysá nad Labem	9,4	16,9	37,6	61,6	22,8	23,9	4,2	4,8	3,4	3,8
Mělník	11,4	10,2	48,0	41,2	37,7	32,6	4,6	5,6	3,4	4,1
Mladá Boleslav	10,8	10,2	43,7	40,7	24,7	27,3	3,2	4,0	1,9	2,6
Mnichovo Hradiště	10,4	8,7	43,1	35,7	21,9	25,9	2,9	3,4	1,5	2,1
Neratovice	9,9	11,1	40,4	43,7	28,0	33,5	4,0	5,6	3,0	4,2
Nymburk	9,8	10,6	41,7	41,6	27,1	30,6	3,3	3,6	2,7	3,1
Poděbrady	8,4	9,2	37,1	38,2	24,6	27,4	3,0	3,4	2,5	2,9
Příbram	9,6	9,6	40,6	38,1	23,6	30,0	3,3	4,4	2,0	2,8
Rakovník	9,7	9,5	41,6	37,5	31,7	31,7	3,4	4,2	2,4	2,8
Říčany	11,7	11,8	46,4	46,6	21,5	23,9	3,1	4,0	2,3	2,9
Sedlčany	9,7	9,0	39,1	37,9	21,3	22,0	2,9	3,7	1,7	2,2
Slaný	11,3	10,5	47,4	43,0	35,1	36,6	4,4	5,5	3,1	4,1
Vlašim	8,8	9,7	38,7	40,4	19,7	26,1	3,3	3,9	2,2	2,9
Votice	9,1	10,3	38,8	43,9	23,2	27,8	2,6	3,9	1,5	2,9

Zajímavou charakteristikou porodnosti a především populačního chování obyvatelstva je **podíl živě narozených dětí mimo manželství** na celkovém počtu živě narozených. Podíl dětí narozených mimo manželství ve Středočeském kraji činil ve venkovském prostoru 26,5 % a v městském 29 %. V případě venkovského prostoru byl v porovnání s celorepublikovou hodnotou podíl dětí narozených mimo manželství jen nepatrně vyšší (o 0,4 p. b.), zatímco u městského prostoru to bylo naopak o 3,7 p. b. méně. Nejvyšší podíl v obcích venkovského prostoru byl zaznamenán v SO ORP Mělník (37,7 %), nejméně v SO ORP Vlašim (19,7 %). Menší rozdíly byly patrné u obcí v městském prostoru – nejvyšší podíl dětí mimo manželství

se narodil na Slánsku (36,6 %), nejméně na Dobříšsku (21,7 % dětí). Pod celorepublikovým průměrem byl v případě městského prostoru zjištěn podíl dětí narozených mimo manželství ve 23 z celkových 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, hodnotu 32,7 % převyšovaly pouze Slánsko (36,6 %), Kladensko (35,4 %) a Neratovicko (33,5 %). Naopak celorepublikový podíl v případě venkovského prostoru (26,1 %) překračovalo již celkem deset správních obvodů.

Počet **potratů** i umělých přerušeni těhotenství na 1 000 obyvatel byl ve venkovském prostoru o více než pětinu nižší než v prostoru městském, nejvyšší rozdíly mezi těmito prostory byly zaznamenány ve SO ORP Neratovice. V souhrnu však v žádném ze středočeských SO ORP nepřekročil počet potratů a umělých přerušeni těhotenství na 1000 obyvatel ve venkovském prostoru průměrnou hodnotu zjištěnou v městském prostoru. Obecně nejvyšší potratovost byla na Mělnicku, Slánsku a Neratovicku, nejmenší pak na Dobříšsku a Mnichovohradištsku. V případě potratů celkem se hodnoty za celý Středočeský kraj pohybovaly okolo celorepublikové úrovně, zatímco z pohledu na ukazatel počtu umělých přerušeni těhotenství vykazoval kraj nadprůměrné hodnoty.

Tab. 2.2.3 Zemřelí v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Standardizovaná míra úmrtnosti		Příčiny úmrtí (%)					
					novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	11,4	10,4	11,1	10,7	26,0	27,3	52,4	50,6	6,1	6,1
v tom SO ORP:										
Benešov	12,0	10,3	11,0	10,9	23,2	26,4	54,8	50,4	6,0	6,2
Beroun	10,7	10,4	10,7	11,2	28,3	28,8	49,3	49,4	5,3	5,5
Brandýs n.L.-S. Boleslav	11,2	10,1	11,3	10,5	24,0	26,5	57,6	53,3	6,2	6,3
Čáslav	12,1	11,1	10,3	10,9	24,2	26,8	53,8	50,0	6,2	6,8
Černošice	9,8	9,4	10,4	9,7	28,4	27,7	51,0	50,6	5,5	5,8
Český Brod	10,8	12,1	11,0	11,2	24,2	23,5	52,7	55,4	6,5	5,4
Dobříš	10,4	10,2	10,7	10,6	26,6	28,5	51,4	48,7	6,0	5,5
Hořovice	12,2	10,8	11,5	10,6	27,4	27,6	49,6	47,8	5,3	5,4
Kladno	10,7	11,1	10,9	11,4	28,8	28,7	52,3	51,7	5,4	5,4
Kolín	11,6	10,8	10,8	10,3	26,4	29,4	49,0	45,2	6,7	7,5
Kralupy nad Vltavou	12,6	9,7	11,7	10,1	27,2	28,2	55,4	51,1	4,8	5,7
Kutná Hora	12,8	9,6	11,3	10,0	24,5	27,2	50,9	48,1	6,3	5,4
Lysá nad Labem	10,2	10,8	10,9	13,0	31,2	22,8	43,8	52,0	6,5	6,2
Mělník	11,7	10,4	11,8	10,2	26,6	26,1	54,8	56,1	5,1	5,1
Mladá Boleslav	10,3	9,2	10,3	9,7	24,2	28,0	54,0	49,3	5,9	6,2
Mnichovo Hradiště	11,2	12,2	10,8	11,0	25,1	22,6	51,3	55,1	7,6	5,9
Neratovice	10,6	9,1	10,7	10,7	24,8	27,7	54,1	51,2	6,4	6,6
Nymburk	13,4	9,8	12,0	10,3	23,7	28,9	54,0	46,1	6,9	8,6
Poděbrady	12,6	11,4	10,6	9,8	25,2	24,8	52,3	52,3	7,4	7,6
Příbram	11,2	10,7	10,9	11,4	27,4	28,7	52,1	49,7	6,4	5,5
Rakovník	12,4	9,8	12,1	10,7	25,9	27,9	51,0	49,2	6,7	6,5
Říčany	10,5	10,0	10,9	10,7	23,6	26,1	54,4	50,7	6,8	6,6
Sedlčany	10,4	14,6	11,0	13,1	28,3	20,9	52,9	58,3	6,1	4,9
Slaný	12,2	10,8	11,9	10,7	26,8	27,6	49,5	47,5	5,7	6,2
Vlašim	12,5	10,8	11,4	11,4	24,9	24,3	54,7	55,5	5,7	6,0
Votice	14,4	11,4	12,5	11,1	25,0	28,9	54,1	54,6	5,0	4,7

Úroveň **úmrtnosti** je jedním z nejčastěji využívaných indikátorů životní úrovně obyvatelstva a kvality života. Rozdíl mezi městským a venkovským prostorem v úmrtnostních poměrech nejlépe vystihuje standardizovaná míra úmrtnosti, která srovnává zemřelé na 1 000 obyvatel s vyloučením vlivů rozdílné věkové struktury. Tento ukazatel dosáhl ve Středočeském kraji hodnoty 11,1 ‰ ve venkovském prostoru a 10,7 ‰ v městském prostoru. V porovnání s celorepublikovou hodnotou standardizované úmrtnosti se jednalo o méně příznivé hodnoty, v případě venkovského prostoru horší o 2,2 ‰ a u městského hodnotu byla úmrtnost dokonce o 4,2 ‰ horší. Nejnižší standardizované hodnoty úmrtnosti vykazoval jak v městském, tak i venkovském prostoru SO ORP Mladá Boleslav (10,3 ‰ ve venkovském a 9,7 ‰ v městském prostoru), nejméně příznivé hodnoty měl v případě venkovského prostoru SO ORP Votice (12,5 ‰) a u městského SO ORP Sedlčany (13,1 ‰). Obecně více osob umírá ve Středočeském kraji na novotvary v městském prostoru a na nemoci oběhové soustavy ve venkovském prostoru. Podíl zemřelých na vnější příčiny byl jak v obcích venkovského, tak i městského prostoru stejný. Velké rozdíly mezi příčinami úmrtí ve venkovském a městském prostoru jsou patrné zejména ve SO ORP Lysá nad Labem, Sedlčany a Mělník.

Pro venkovský prostor Středočeského kraje byl v letech 2001 až 2008 charakteristický **úbytek obyvatelstva přirozenou měnou** (tzn., že počet zemřelých převyšoval počty narozených). Kladné hodnoty vykazovalo v případě venkovského prostoru jen pět správních obvodů ORP, nejvíce v zázemí hlavního města Prahy (Černošice s 1,7 ‰, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav s 1,2 ‰ a Říčany s 1,1 ‰), na druhé straně byly nejvyšší úbytky obyvatel přirozenou měrou zaznamenány v na Voticku (přirozený úbytek 5,3 ‰), Kutnohorsku (přirozený úbytek 4,3 ‰) a Poděbradsku (úbytek obyvatelstva přirozenou měrou 4,2 ‰), tj. území s vyšším průměrným věkem obyvatelstva. Naopak v případě obcí v městském prostoru Středočeského kraje byla hodnota přirozeného přírůstku kladná ve výši 0,2 ‰, zatímco za celou republiku to bylo -0,3 ‰. Relativně nejvíce převyšovaly počty narozených dětí zemřelé osoby v městském prostoru SO ORP Lysá nad Labem (přirozený přírůstek 6,1 ‰), Černošice (3,4 ‰) a Neratovice (2,0 ‰). Nejméně příznivé hodnoty byly zaznamenány opět u ORP s vyšším podílem osob ve vyšším věku a průměrným věkem obyvatel, a to ve SO ORP Sedlčany (přirozený úbytek 5,5 ‰), Mnichovo Hradiště (-3,5 ‰) a Poděbrady (-2,2 ‰).

V porovnání s ostatními kraji České republiky byl Středočeský kraj specifický zejména v případě **přírůstku obyvatel stěhováním**. Za důvod lze považovat zejména blízkost hlavního města Prahy, odkud se do Středočeského kraje odstěhovaly od poloviny devadesátých let tisíce osob. Zajímavý je pohled na rozdíl mezi migračním přírůstkem v případě venkovského a městského prostoru, neboť migrační přírůstek byl v případě venkovského prostoru v porovnání s městským prostorem 2,5násobně vyšší. Největší nárůst počtu obyvatel cestou migrace byl zaznamenán v případě venkovského prostoru zejména v ORP v těsném sousedství Prahy, a to ve SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (migrační přírůstek 46,2 ‰), Říčany (40,8 ‰) a Černošice (40 ‰). Celkově však žádný správní obvod ORP Středočeského kraje nevykazoval v případě přírůstku stěhováním v průměru za roky 2001 až 2008 ve venkovském prostoru záporné hodnoty; nejnižší průměrné roční přírůstky byly zaznamenány na Sedlčansku (0,7 ‰), Vlašimsku (4,2 ‰) a Čáslavsku (5,6 ‰).

Tab. 2.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

na 1 000 obyvatel

	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	-1,1	0,2	18,6	7,5	17,5	7,7	5,0	5,4	2,6	3,6
v tom SO ORP:										
Benešov	-1,3	-0,5	16,1	3,0	14,8	2,5	5,0	5,0	2,2	3,6
Beroun	-0,2	0,7	17,4	9,9	17,2	10,6	4,9	5,6	2,3	3,3
Brandýs n.L.-S. Boleslav	1,2	0,9	46,2	17,2	47,4	18,2	5,6	5,8	3,2	3,4
Čáslav	-3,9	-1,6	5,6	4,4	1,7	2,8	4,5	4,6	1,8	3,3
Černošice	1,7	3,4	40,0	36,0	41,7	39,4	5,1	5,4	3,0	3,3
Český Brod	0,8	-0,3	17,0	3,8	17,8	3,5	4,8	5,8	2,8	3,2
Dobříš	-1,0	-0,9	11,8	10,1	10,8	9,2	4,3	5,3	2,4	3,3
Hořovice	-2,7	-1,3	11,7	7,1	9,0	5,8	5,0	5,5	2,4	3,1
Kladno	-0,6	-0,4	18,9	0,7	18,3	0,3	5,0	5,7	3,2	4,1
Kolín	-1,8	-0,9	10,4	4,5	8,6	3,7	5,0	5,5	2,5	4,0
Kralupy nad Vltavou	-2,0	0,4	23,6	-0,7	21,7	-0,4	4,5	5,1	2,6	3,4
Kutná Hora	-4,3	0,1	7,5	1,0	3,2	1,0	4,4	4,7	2,1	3,3
Lysá nad Labem	-0,8	6,1	10,1	34,7	9,2	40,8	4,9	7,0	2,9	4,2
Mělník	-0,3	-0,3	11,4	-1,1	11,1	-1,4	5,1	5,5	3,1	4,3
Mladá Boleslav	0,6	0,9	21,1	5,7	21,7	6,6	5,6	5,9	2,8	3,8
Mnichovo Hradiště	-0,8	-3,5	14,9	6,5	14,1	3,0	5,2	5,2	2,2	2,8
Neratovice	-0,7	2,0	23,7	2,8	23,0	4,9	4,7	5,3	3,0	3,8
Nymburk	-3,6	0,7	10,3	0,6	6,6	1,3	4,8	5,1	3,0	3,4
Poděbrady	-4,2	-2,2	9,4	5,5	5,2	3,3	4,7	5,0	2,6	3,1
Příbram	-1,6	-1,1	8,6	-2,5	7,1	-3,6	4,8	5,2	2,1	3,6
Rakovník	-2,8	-0,2	12,4	0,2	9,7	-0,0	5,1	5,1	2,9	3,7
Říčany	1,1	1,8	40,8	25,0	42,0	26,8	5,1	5,4	2,9	3,7
Sedlčany	-0,7	-5,5	0,7	2,3	0,0	-3,2	4,5	4,5	1,9	2,4
Slaný	-1,0	-0,3	11,8	0,8	10,8	0,6	4,8	5,2	2,9	3,4
Vlašim	-3,8	-1,1	4,0	-1,2	0,3	-2,4	4,5	4,7	1,4	2,6
Votice	-5,3	-1,1	6,2	1,4	0,9	0,3	4,6	5,3	1,6	2,2

V případě městského prostoru zaznamenaly celkový úbytek obyvatel cestou migrace jen čtyři správní obvody ORP; relativně nejvíce osob se vystěhovalo v městském prostoru Příbramska (záporné saldo 2,5 ‰). Nejvyšší kladné hodnoty měly opět správní obvody nacházející se především v těsném sousedství hlavního města Prahy (SO ORP Černošice s 36 ‰, Říčany s 25 ‰ a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav s 17,2 ‰).

Vysoké hodnoty zaznamenal ještě region Lysé nad Labem (34,7 ‰) zejména díky nárůstu počtu obyvatel v důsledku intenzivní bytové výstavby ve městě Milovice.

Průměrný roční **celkový přírůstek** obyvatel ve sledovaném období dosáhl v přepočtu na 1 000 obyvatel v celém Středočeském kraji hodnoty 17,5 ‰ ve venkovském prostoru a 7,7 ‰ v městském prostoru. V žádném venkovském prostoru ze SO ORP nedošlo v průměru mezi roky 2001 a 2008 k celkovému poklesu počtu obyvatel. Téměř stejný zůstal počet obyvatel ve venkovských obcích Sedlčanska, k mírnému průměrnému ročnímu nárůstu počtu obyvatel venkova o 0,3 ‰ došlo na Vlašimsku a o 0,9 ‰ na Voticku. Naopak největší přírůstky ve venkovském prostoru zaznamenaly správní obvody v zázemí Prahy, a to SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (47,4 ‰), Říčany (42 ‰) a Černošice (41,7 ‰). V případě městského prostoru byla situace trochu odlišná: z celkových 26 správních obvodů obce s rozšířenou působností vykázalo mezi roky 2001 a 2008 šest těchto územně-správních jednotek průměrný meziroční pokles počtu obyvatel (nejvíce Příbramsko s 3,6 ‰), naopak k největšímu průměrnému ročnímu nárůstu došlo ve SO ORP Lysá nad Labem (s 40,8 ‰), následováno opět zázemím hlavního města (Černošice s 39,2 ‰, Říčany s 26,8 ‰ a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav s 18,2 ‰). Za důvod celkového přírůstku v těchto oblastech je možné považovat zvýšenou intenzitu bytové výstavby v okolí hlavního města a příliv mladých lidí s větší pravděpodobností založení rodiny. Obecně lze říci, že v případě Středočeského kraje měl na celkovém populačním přírůstku určující roli migrační přírůstek, zejména pak v případě venkovského prostoru.

Průměrný počet **sňatků** na 1 000 obyvatel se pohyboval ve venkovském prostoru od 4,3 ‰ ve SO ORP Dobříš a do 5,6 ‰ v SO ORP Mladá Boleslav. V případě městského prostoru byl rozdíl větší – nejmenší sňatečnost byla vykazována na Sedlčansku (4,5 ‰), nejvyšší v důsledku vysokého počtu osob ve věku, kdy lidé obvykle uzavírají sňatek, v ORP Lysá nad Labem (7,0 ‰). V souhrnu byla hrubá míra sňatečnosti v případě Středočeského kraje v městském prostoru o téměř desetinu vyšší než ve venkovském prostoru (5,4 ‰ a 5,0 ‰) a obecně je tak možné považovat úroveň sňatečnosti ve Středočeském kraji v porovnání s celorepublikovou hodnotou za mírně nadprůměrnou jak ve venkovském, tak i městském prostoru. Celorepublikově mírně nadprůměrných hodnot však dosahovala ve Středočeském kraji i hrubá míra rozvodovosti, která byla o více než třetinu nižší v oblasti venkovského prostoru (2,6 ‰) než v oblasti městského prostoru (3,6 ‰).

Vzdělanostní strukturou¹⁾ se Středočeský kraj nikterak výrazně neodlišoval od celorepublikového průměru. Oblasti v městském prostoru se oproti venkovskému prostoru, obdobně jako v ostatních krajích České republiky, vyznačovaly vyšším podílem osob starších 15 let, které dosáhly obecně vyšších úrovní vzdělání (zejména u vysokoškolského vzdělání, kde byl podíl osob v městském prostoru 1,8násobně vyšší v porovnání s venkovským; naopak v případě kategorie základního a neukončeného vzdělání a bez vzdělání převažoval ve venkovském prostoru podíl těchto osob o čtvrtinu). Celkově byl vyšší podíl osob s vysokoškolským vzděláním v zázemí hlavního města Prahy jak v městském (SO ORP Černošice 13,1 %, Říčany 11,9 %), tak i venkovském prostoru (SO ORP Černošice 8,8 %, Říčany 7,5 %), naopak osoby se základním vzděláním žily ve venkovském prostoru nejvíce na Slánsku (32,6 % osob starších 15 let) a Voticku (32,2 %) a v městském prostoru na Sedlčansku (25,5 %) a Kladensku (24 %).

¹⁾ údaje o vzdělanostní struktuře jsou k dispozici pouze ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001

2.3. Hospodářství

Hospodářská (ekonomická) činnost je všeobecně považovaná za hnací motor k dostatečnému fungování obce. Je závislá na územní a populační situaci sídelní jednotky, sama ovšem tyto složky značně ovlivňuje, v případě populačního vývoje se stává ekonomická situace často rozhodujícím elementem.

Zdroje dat ČSÚ charakterizující hospodářskou situaci za jednotlivé obce jsou velmi omezené. Hlavním zdrojem je Registr ekonomických subjektů (dále jen RES) a Sčítání lidí, domů a bytů z roku 2001 (dále jen SLDB 2001). Vzhledem ke značné dynamice a proměnlivosti ekonomického prostředí, nemusí výsledky z roku 2001 již dostatečně korespondovat s aktuální hospodářskou situací daného území. Proto byly v rámci této podkapitoly použity také údaje z externích zdrojů (např. vyhlášky MF ČR).

Tab. 2.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Počet zaměstnanců na 1 000 obyvatel ⁴⁾		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁵⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	231	243	128	130	16	15	241	465	17 305	22 747
v tom SO ORP:										
Benešov	265	280	141	138	18	16	217	485	18 101	25 685
Beroun	237	258	134	138	17	15	205	481	19 527	22 448
Brandýs n.L.-S. Boleslav	258	242	147	137	20	16	341	451	17 336	23 317
Čáslav	192	213	96	107	13	13	166	454	15 136	34 583
Černošice	281	292	161	165	22	21	265	265	18 966	20 345
Český Brod	232	265	128	149	16	16	113	421	15 567	25 989
Dobříš	263	268	147	144	20	18	216	389	13 358	22 553
Hořovice	205	221	112	129	13	15	302	560	15 299	23 358
Kladno	206	211	115	112	14	12	168	407	14 583	22 155
Kolín	205	226	116	126	14	14	267	572	17 865	28 823
Kralupy nad Vltavou	199	228	110	128	14	12	305	432	23 231	18 276
Kutná Hora	226	238	120	123	15	15	191	436	18 351	25 339
Lysá nad Labem	268	211	133	109	16	14	393	226	18 578	16 181
Mělník	216	248	119	143	14	14	258	514	18 876	23 110
Mladá Boleslav	199	224	101	104	12	11	257	724	14 688	20 012
Mnichovo Hradiště	197	233	105	126	13	14	209	503	16 171	18 502
Neratovice	243	227	137	121	18	15	173	296	13 182	16 856
Nymburk	215	242	110	130	15	14	186	570	15 462	25 043
Poděbrady	231	268	128	157	15	21	179	431	19 399	22 584
Příbram	241	266	128	133	15	14	258	465	16 433	22 621
Rakovník	204	233	111	130	14	14	187	562	15 259	23 830
Říčany	286	299	174	178	22	21	411	404	20 542	24 279
Sedlčany	243	233	151	143	18	17	176	447	16 412	22 847
Slaný	202	201	106	109	14	13	142	497	20 175	21 211
Vlašim	224	251	120	127	14	15	290	397	18 974	22 896
Votice	230	235	119	123	16	15	192	374	16 078	36 541

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ počet zaměstnanců podle místa výkonu práce, které je uvedeno v pracovní smlouvě zaměstnance k 1. 12. 2007 (Zdroj: vyhláška 316/2008 Sb. Ministerstva financí ČR); podkladem pro vyhlášku je povinná příloha č. 1 k tiskopisu Vyúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků za zdaňovací období, který odevzdává zaměstnavatel finančnímu úřadu

⁵⁾ v roce 2008

Ve Středočeském kraji bylo vedeno v evidenci Registru ekonomických subjektů k 31. 12. 2008 **celkem 293 024 ekonomických subjektů**. V prostoru označovaném v rámci této publikace za venkovský bylo zapsáno ke stejnému období 123 709 subjektů, což je 42,2 % z celkového počtu.

Počet podniků odpovídá zpravidla velikosti sídla, ve kterém je zapsán. Proto může pro lepší znázornění koncentrace ekonomické aktivity posloužit indikátor **počtu ekonomických subjektů přepočtený na obyvatelstvo** v dané obci. Nejvíce ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel vykazují regiony v blízkosti hlavního města, kde je navíc nadprůměrně rozvinutá infrastruktura, tj. správní obvody ORP Říčany (286) a Černošice (281). Při pohledu na jednotlivé obce dosahuje nejvyššího počtu ekonomických subjektů

přepočtených na obyvatele obec Trnová, ležící ve správním obvodu ORP Černošice (POÚ Mníšek pod Brdy). V této venkovské obci byl v roce 2008 zaregistrován přibližně stejný počet ekonomických subjektů jako počet trvale žijících obyvatel.

Mezi venkovským a městským prostorem jsou v počtech ekonomických subjektů přepočtených na stav populace nepatrné rozdíly jak v celokrajském průměru, tak v jednotlivých SO ORP a rozdílnost se pohybuje v rozmezí mínus 10 až plus 5 procentních bodů z pohledu venkova. Porovná-li se ekonomická činnost v rámci velikostních skupin venkovských obcí Středočeského kraje, dospěje se k překvapivým výsledkům. I přes nízký počet ekonomických subjektů podnikajících v malých obcích (do 199 obyvatel), je přepočet podniků na 1 000 obyvatel vyrovnaný ve srovnání s obcemi početnější populace. Na tuto skutečnost poukazuje Graf 7. V obcích městského prostoru je situace obdobná, ekonomická aktivita malých obcí se v poměru na velikosti sídla vyrovná velkým centrům Středočeského kraje.

V úvodu této podkapitoly byla naznačena neustálá dynamika a proměnlivost ekonomického prostředí na všech územně-správních úrovních. Výsledky Středočeského kraje za období let 2001 až 2008 ukazují na častější zakládání **nových ekonomických subjektů** ve venkovských obcích než v sídlech městského typu.

Tab. 2.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008

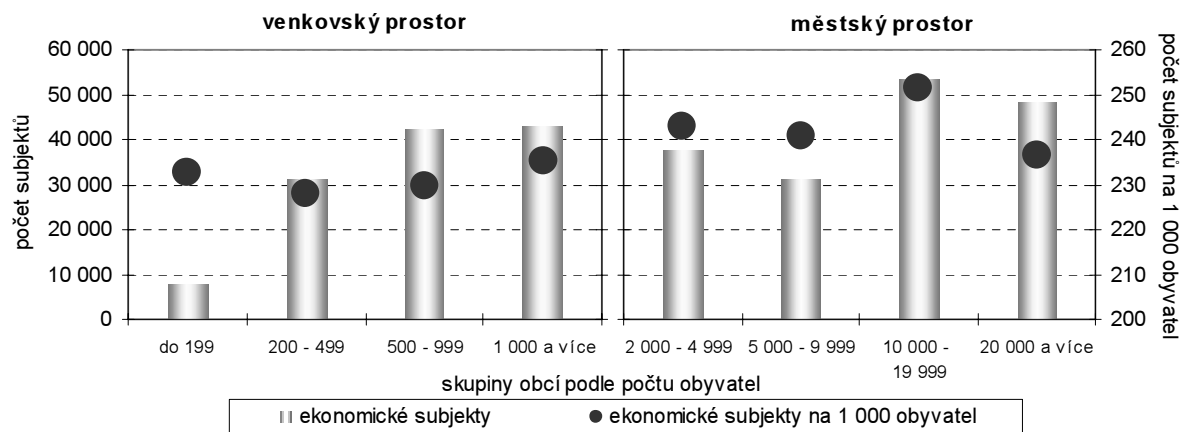
	Index změny celkového počtu ekonomických subjektů (100 = 2001)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Index změny počtu ekonomických subjektů (100 = 2001)			
					ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾		v terciárním sektoru	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	131,2	119,7	4,6	2,4	110,4	99,8	135,4	120,4
v tom SO ORP:								
Benešov	128,5	112,7	5,3	2,1	102,8	88,4	133,6	114,2
Beroun	126,4	122,3	4,3	2,4	125,0	109,9	125,2	120,6
Brandýs n.L.-S. Boleslav	152,2	124,5	3,7	2,2	120,9	98,7	159,1	126,0
Čáslav	118,1	119,0	6,8	2,3	104,8	95,3	115,7	118,1
Černošice	151,5	141,2	85,5	5,2	124,1	117,5	160,5	147,4
Český Brod	140,0	119,6	17,2	2,7	138,0	103,2	147,0	120,2
Dobříš	127,2	115,5	5,7	2,3	111,6	94,9	125,7	113,4
Hořovice	121,4	118,2	2,8	1,9	105,8	100,0	123,0	119,2
Kladno	136,5	118,3	4,4	2,3	110,3	110,8	141,4	117,7
Kolín	129,7	119,2	4,7	2,7	106,2	93,5	129,4	120,7
Kralupy nad Vltavou	126,9	114,9	2,9	1,9	101,3	102,8	133,2	108,7
Kutná Hora	120,4	107,6	3,9	1,9	114,4	86,7	122,2	108,9
Lysá nad Labem	118,1	144,7	2,9	3,9	101,7	113,7	134,7	151,7
Mělník	121,5	106,2	2,1	1,5	118,9	93,3	120,6	105,0
Mladá Boleslav	128,7	119,2	7,6	2,6	109,1	105,5	130,8	119,0
Mnichovo Hradiště	124,5	116,4	7,2	2,4	111,7	88,9	126,4	114,6
Neratovice	129,6	110,7	2,5	1,9	103,1	98,4	133,7	109,7
Nymburk	117,3	112,2	3,1	2,2	114,9	98,3	124,9	113,1
Poděbrady	121,2	111,8	8,4	2,0	109,9	95,1	123,1	112,6
Příbram	128,5	118,6	17,2	3,0	97,1	98,6	126,7	116,7
Rakovník	117,3	113,0	2,8	2,0	100,3	100,0	117,2	112,6
Říčany	154,9	135,0	6,4	2,8	115,8	107,7	166,0	140,0
Sedlčany	112,8	107,5	2,1	1,5	107,1	85,3	111,1	101,5
Slaný	133,5	112,3	5,9	2,0	108,3	82,2	134,3	112,4
Vlašim	117,2	116,6	3,6	2,1	99,6	97,5	112,6	115,8
Votice	116,6	117,6	2,6	1,7	92,9	95,7	117,0	118,1

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

V roce 2008 bylo zaznamenáno o 31,2 % více podniků ve venkovském prostoru a o 19,7 % v městském prostoru oproti stavu z roku 2001. Dynamika nárůstu nových podniků byla patrná především v prostředí atraktivním pro ekonomickou činnost. Základem je velmi dobrá infrastruktura v návaznosti na dopravní tepny a blízkost velkého centra (Prahy) v závislosti na odběratele/dodavatele a pracovní sílu. Dokazuje to především ukazatel, který porovnává počet nově vzniklých podniků s počtem zaniklých v dané obci.

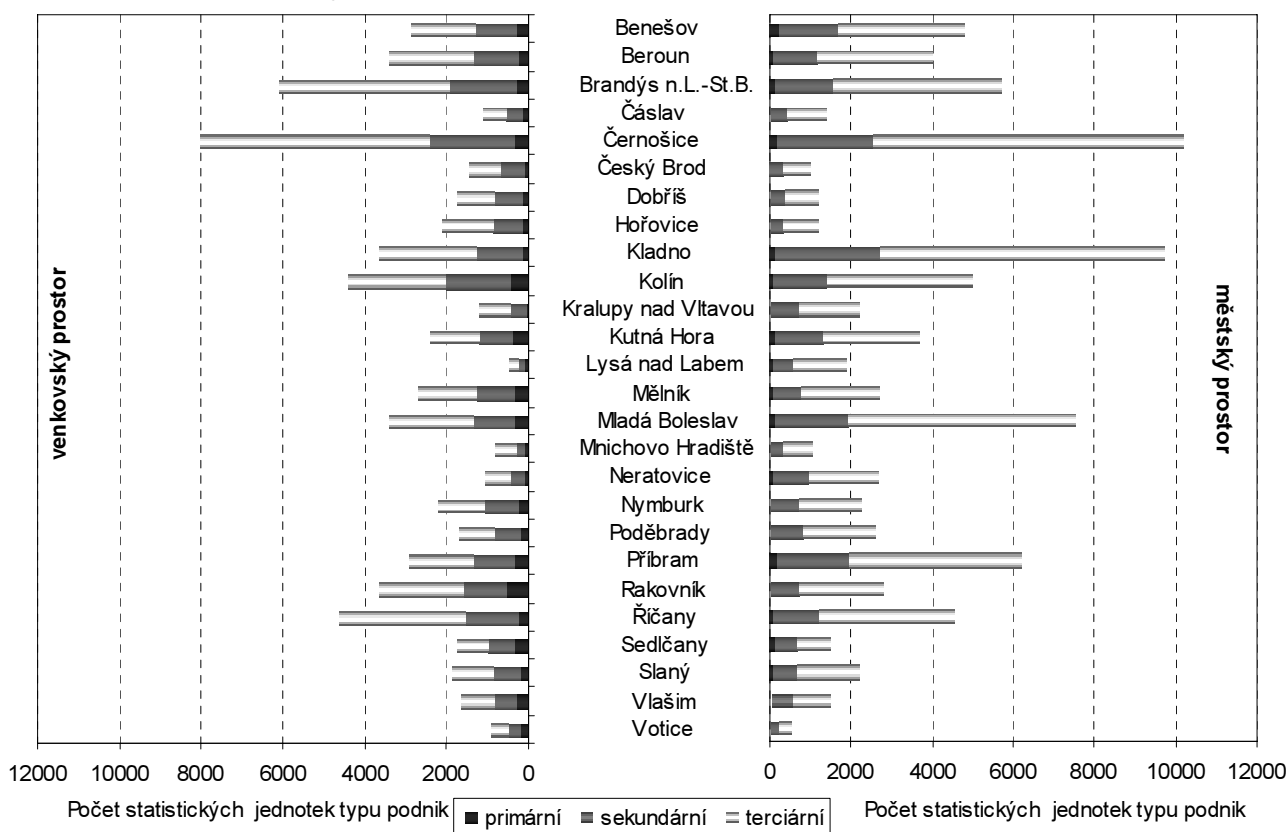
Nejvyšší hodnotu nově vzniklých ekonomických subjektů na jeden zaniklý subjekt ve venkovském prostoru dosahoval jednoznačně v porovnání s ostatními regiony správní obvod ORP Černošice (85,5), následoval SO ORP Český Brod a Příbram (oba 17,2). Ve venkovských oblastech v ostatních správních obvodech obcí s rozšířenou působností se pohyboval tento indikátor pod hranicí 10 nově zapsaných subjektů na 1 zaniklý subjekt v období 2001 až 2008 (průměr kraje činil 4,6). V městském prostoru byl tento poměr poloviční, v některých správních obvodech dokonce několikanásobně nižší (např. 16x ve SO ORP Černošice).

Graf 7 Ekonomické subjekty podle velikostních skupin obcí ve Středočeském kraji k 31. 12. 2008

Rozbor ekonomických subjektů Středočeského kraje **podle odvětvové (sektorové) struktury** k 31. 12. 2008 poukazuje na převahu terciálního sektoru, představujícího služby, jak v městském tak i ve venkovském prostoru. Nejvíce podniků zaměřených na služby dominuje v ekonomicky rozvinutých regionech zázemí velkých měst - SO ORP Černošice, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Říčany, Kladno.

Graf 8 Struktura ekonomiky^{*)} ve SO ORP k 31. 12. 2008

*) dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Podíl podniků zaměřujících se na primární sektor, tj. zemědělství a těžba přírodních zdrojů, má stálou převahu více na venkově než v městských oblastech, kde tvoří zpravidla minimální podíl na celkové ekonomice. Středočeský kraj patří v porovnání s ostatními kraji mezi silné zemědělské regiony, v podnikatelské sféře se ovšem projevuje oproti zpracovatelskému průmyslu a službám nejnižší aktivitou. Celkově se primárně zaměřené podniky podílí 9 % na počtu ekonomických subjektů ve venkovském prostoru a pouze 2,6 % v městských oblastech. Primární sektor na venkově je směřován do správních

obvodů ORP v jižní části kraje: Voticko (průměr 19,2 %), Sedlčansko (18,3%), Vlašimsko (18,3%) přecházející na východ (Kutnohorský 15,6 %). Nízký počet subjektů primárního sektoru se projevuje v zázemí Prahy (Kladensko 4,2 %, Černošicko 4,4 %, Brandýssko 4,8 % a Říčansko 4,9 %). Zpracovatelský průmysl, zastupující sekundární sektor, je ve Středočeském kraji rozvinutější ve venkovském prostoru (31,5 % ze všech sektorů) než v městském (27 %) a částečně je orientován na odvětví primárního sektoru.

Údajů z Registru ekonomických subjektů poskytují také orientační údaje o počtech zaměstnanců (velikostní skupiny) v ekonomických subjektech. Z výsledků vyplývá, že převážná většina podniků ve Středočeském kraji vykonává ekonomickou činnost bez zaměstnanců, nebo je neuvádí. K 31. 12. 2008 tvořily statistické jednotky typu podnik v této velikostní skupině se sídlem ve venkovském prostoru 83,2 % podíl na celkovém počtu subjektů. Obce městského prostoru vykazovaly o 2,6 procentního bodu méně. Subjekty ve venkovských obcích, které nezaměstnávají trvalé pracovní síly, se vyskytují nejčastěji v okrajových částech kraje (SO ORP Votice, Sedlčany, Vlašim, Čáslav), naopak ve správních obvodech situovaných blíže k centrální části a směrem k hlavnímu městu (SO ORP Černošice, Brandýs nad Labem, Hořovice, Kladno) přibývá podniků evidujících zaměstnance. Druhou nejpočetnější velikostní skupinou statistických jednotek byly tzv. mikropodniky do devíti zaměstnanců včetně. Mikropodniky, stejně jako další velikostní skupiny podle počtu zaměstnanců, vykazují nižší podíl ekonomických subjektů ve venkovském prostoru než v městském. Ekonomických subjektů s více než deseti zaměstnanci je v porovnání z předchozími dvěma skupinami (bez zaměstnanců a mikropodniky) podstatně méně a na celém kraji se podílí 3,3 procenty v obcích venkovského prostoru a 4,4 procenty v obcích městského typu. Výskyt velkých podniků, zaměstnávajících více než 250 zaměstnanců, je orientován na dobrou dopravní infrastrukturu, obslužnost a blízkost hlavního města a podílově má mírnou převahu v obcích městského prostoru (Hořovicko, Mladoboleslavsko, Říčansko).

Tab. 2.3.3 Ekonomické subjekty*) podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

	Ekonomické subjekty celkem		z toho (%)									
			Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	68 398	90 619	83,2	80,6	13,5	15,1	2,7	3,3	0,5	0,9	0,1	0,2
v tom SO ORP:												
Benešov	2 912	4 831	84,5	81,5	12,7	14,2	2,5	3,3	0,3	0,9	0,0	0,1
Beroun	3 429	4 035	83,5	79,2	13,4	16,6	2,6	3,1	0,5	1,0	0,0	0,1
Boleslav	6 124	5 707	81,2	82,5	15,3	13,8	2,8	3,0	0,5	0,6	0,1	0,1
Čáslav	1 119	1 412	86,6	80,7	10,6	14,7	2,2	3,5	0,5	1,0	-	0,1
Černošice	8 050	10 243	80,6	81,2	15,5	14,9	3,4	3,1	0,4	0,7	0,1	0,1
Český Brod	1 448	1 017	86,0	82,1	11,8	15,0	1,9	1,9	0,2	1,0	-	-
Dobříš	1 730	1 208	85,4	81,8	12,0	13,7	2,0	3,4	0,6	1,0	0,1	0,1
Hořovice	2 119	1 195	80,4	77,3	15,9	16,8	2,8	4,3	0,7	1,3	0,2	0,3
Kladno	3 661	9 749	81,7	79,0	15,5	16,8	2,2	3,0	0,6	1,0	0,0	0,2
Kolín	4 450	5 022	84,4	77,2	12,5	17,2	2,7	4,3	0,4	1,1	0,0	0,2
Kralupy nad Vltavou	1 210	2 236	82,4	81,4	14,4	14,3	3,1	3,4	0,2	0,8	-	0,2
Kutná Hora	2 421	3 670	83,8	81,4	12,9	14,2	2,9	3,4	0,4	0,9	0,1	0,1
Lysá nad Labem	494	1 872	81,6	85,1	15,4	12,1	1,6	2,1	1,4	0,6	-	0,1
Mělník	2 710	2 721	83,8	78,1	12,8	16,9	3,2	4,1	0,2	0,8	0,1	0,1
Mladá Boleslav	3 431	7 596	83,2	80,8	13,3	14,5	2,6	3,3	0,7	1,1	0,2	0,3
Mnichovo Hradiště	801	1 082	82,9	81,5	13,4	13,8	3,0	3,8	0,6	0,8	0,1	0,1
Neratovice	1 047	2 667	82,5	85,9	14,3	10,8	2,7	2,5	0,5	0,7	-	0,1
Nymburk	2 190	2 301	85,7	80,7	11,4	15,2	2,4	3,0	0,5	1,0	0,0	0,1
Poděbrady	1 678	2 616	84,9	80,4	11,8	15,2	2,7	3,2	0,6	1,1	-	0,1
Příbram	2 916	6 234	84,8	79,3	11,8	16,1	2,7	3,4	0,8	1,0	-	0,1
Rakovník	3 662	2 822	83,2	78,7	13,5	16,6	3,0	3,6	0,3	0,9	0,0	0,1
Říčany	4 616	4 561	82,6	81,2	14,1	15,1	2,6	2,8	0,5	0,8	0,2	0,1
Sedlčany	1 737	1 511	87,9	82,9	9,7	12,0	2,0	4,2	0,5	0,8	-	0,1
Slaný	1 890	2 235	81,3	78,3	15,8	16,0	2,5	4,3	0,4	1,2	-	0,2
Vlašim	1 656	1 527	86,5	81,1	10,1	15,3	2,7	2,6	0,6	1,0	0,1	0,1
Votice	897	549	88,3	86,7	9,5	10,6	1,8	2,6	0,4	0,2	-	-

*) dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Rozdělení ekonomických subjektů ve Středočeském kraji **podle právní formy** přináší obecně známou skutečnost, že nejvíce podniků je zakládáno jednoduchou formou, tj. jako soukromí podnikatelé (živnostníci). Z přepočtu subjektů na 1 000 obyvatel, jsou patrné rozdíly mezi venkovským a městským ekonomickým prostředím. V obcích venkovského prostoru dochází, vzhledem k aktivnější zemědělské činnosti, k převaze samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů narozdíl od městských oblastí.

Vyšší počet obchodních společností ve Středočeském kraji při přepočtu na stav populace vykazuje městský prostor (18,3) a to převážně v oblastech s velkým počtem ekonomických subjektů (SO ORP Černošice, Říčany). V obdobných regionech jsou také nejvíce koncentrovány obchodní společnosti ve venkovském prostoru.

Přibližně pět ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel připadá na neziskový sektor. Počet neziskových organizací se neliší, porovnává-li se vzájemně venkovský a městský prostor. K největší koncentraci dochází ve správních obvodech obce s rozšířenou působností Rakovník a na jihu kraje (Sedlčansko, Voticko).

Aktivita zahraničních investorů se projevuje více ve městech než na venkově a nejčastější orientace směřuje do Hlavního města Prahy a okolí, popř. do dalších velkých měst s dostupnou infrastrukturou. Nejvyššího přepočtu zahraničních ekonomických subjektů, podnikající na venkově, dosahují SO ORP Černošice a Neratovice. Neatraktivnějším městským prostorem pro zahraniční kapitál je SO ORP Kralupy nad Vltavou, kde připadá na tisíc obyvatel přibližně 12 zahraničních investorů.

Tab. 2.3.4 Ekonomické subjekty*) podle právní formy k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělské podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	94,3	98,0	7,6	2,1	14,1	18,3	5,6	5,1	3,0	4,7
v tom SO ORP:										
Benešov	106,7	109,0	8,3	4,1	14,1	15,3	6,4	5,2	2,0	3,1
Beroun	104,2	100,2	6,5	1,5	13,1	24,7	5,3	5,6	2,6	4,3
Brandýs n.L.-S. Boleslav	107,0	101,8	4,8	1,9	24,5	18,3	4,0	4,4	4,6	8,4
Čáslav	73,5	86,3	9,4	3,2	3,7	8,4	4,1	4,7	0,8	3,1
Černošice	110,3	115,4	4,0	1,5	32,2	33,8	5,0	5,6	6,7	6,1
Český Brod	101,6	117,6	5,9	2,8	10,3	15,2	4,8	5,9	2,4	6,1
Dobříš	119,0	114,2	8,9	1,8	9,7	17,3	5,0	4,2	2,0	3,1
Hořovice	86,6	97,1	5,7	1,8	10,1	16,1	5,2	5,6	1,1	5,6
Kladno	90,3	81,5	3,2	1,2	13,0	19,3	4,4	4,2	1,8	3,7
Kolín	87,4	95,4	8,6	1,8	8,2	17,9	5,0	5,7	4,1	4,2
Kralupy nad Vltavou	87,9	92,9	4,9	0,8	9,4	17,7	2,8	3,3	2,5	11,9
Kutná Hora	84,4	98,0	13,2	3,0	8,4	12,5	6,6	4,9	2,6	3,4
Lysá nad Labem	92,2	86,0	13,8	3,0	17,0	11,8	5,1	4,3	0,8	2,5
Mělník	86,0	105,5	8,4	2,7	10,7	17,8	6,0	6,0	3,9	3,5
Mladá Boleslav	73,1	75,8	5,2	1,0	9,0	13,9	5,5	4,5	4,0	7,8
Mnichovo Hradiště	77,3	91,2	4,1	2,4	8,8	19,2	7,7	4,7	2,1	7,9
Neratovice	97,3	96,5	12,3	2,5	16,3	10,7	4,1	3,2	5,0	5,2
Nymburk	82,5	105,0	9,4	1,7	8,3	14,2	5,0	5,5	1,7	2,1
Poděbrady	92,2	126,7	11,4	3,6	11,4	17,7	7,3	4,6	1,9	2,7
Příbram	95,9	100,7	9,4	2,5	10,1	17,6	7,1	6,0	1,5	2,9
Rakovník	78,1	97,4	8,8	1,7	9,7	14,7	8,3	8,1	1,9	4,0
Říčany	129,0	130,5	4,7	1,6	27,3	31,7	6,1	6,9	4,2	4,8
Sedlčany	110,1	115,4	19,8	7,8	7,1	11,4	9,9	6,7	1,4	0,4
Slaný	76,6	83,5	9,8	3,2	11,0	13,5	3,5	4,7	1,7	1,8
Vlašim	84,9	108,2	11,4	1,3	8,3	8,8	8,9	5,3	1,2	2,5
Votice	88,0	101,3	14,4	5,4	7,1	9,1	5,7	4,5	0,7	1,3

¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Důležitou součástí ekonomické aktivity obcí a regionů je také podpora cestovního ruchu. Ta vychází především z atraktivity a sídelní koncentrace daného území a odráží se na **počtu a kapacitě hromadných ubytovacích zařízení (HUZ)**. Zásadním faktorem ovlivňujícím lokalizaci ubytovacího zařízení je především přírodní, kulturní, sportovní či jiná atraktivita daného prostředí. Obecně jsou HUZ koncentrovány ve větších obcích zařazených do městského prostoru než na malých venkovských sídlech. To dokazuje Tab.2.3.5, kde data za počty lůžek v HUZ jsou dále přepočteny na plochu daného území (na 1 km²). Městský prostor Středočeského kraje disponoval v roce 2008 čtyřikrát vyšší intenzitou lůžek HUZ na km² než prostor venkova. Má-li se vyzdvihnout území venkovského prostoru, které disponuje atraktivitou svého území, čímž přispívá ke zvýšené intenzitě HUZ, jde o lokality v okrajových zónách Středočeského kraje; ve venkovském prostoru (Mnichovohradišsko, Sedlčansko, Dobříšsko) a v městském prostoru (Poděbradsko, Mělnicko, Kralupsko, Berounsko, Nymbursko, Rakovnicko a Kutnohorský). Značná část jmenovaných regionů disponuje všeobecně známou a často navštěvovanou kulturní památkou, v případě Poděbradska lázeňstvím.

Tab. 2.3.5 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempch, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	1,8	7,4	0,6	5,2	0,6	0,9	0,6	1,3	0,6	0,7
v tom SO ORP:										
Benešov	3,9	3,9	1,5	2,6	1,1	0,4	1,4	0,9	0,9	0,8
Beroun	1,7	13,8	0,9	9,9	0,7	2,5	0,1	1,4	1,2	3,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	0,8	9,8	0,4	9,2	0,2	0,4	0,3	0,3	0,0	0,4
Čáslav	0,6	4,3	0,2	0,3	0,4	-	-	4,0	0,2	0,1
Černošice	1,8	8,9	0,6	8,2	1,0	0,5	0,2	0,2	0,7	0,9
Český Brod	0,1	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-
Dobříš	4,8	2,0	0,8	-	1,4	1,6	2,7	0,4	0,8	-
Hořovice	0,6	7,4	0,4	3,6	0,1	3,8	0,1	-	-	0,6
Kladno	0,7	8,7	0,5	8,0	0,0	0,7	0,1	-	-	-
Kolín	0,3	5,0	0,1	3,5	0,0	1,5	0,1	-	-	0,6
Kralupy nad Vltavou	0,7	19,9	-	18,9	0,7	0,9	-	-	1,3	-
Kutná Hora	3,3	11,7	0,5	5,6	1,9	2,0	0,9	4,1	0,5	0,5
Lysá nad Labem	1,0	0,5	0,6	-	0,4	-	-	0,5	2,4	-
Mělník	1,2	28,3	0,3	12,4	0,7	11,8	0,2	4,1	0,3	6,4
Mladá Boleslav	0,4	5,7	0,3	3,1	-	2,0	0,1	0,6	-	1,7
Mnichovo Hradiště	7,8	1,4	1,2	1,4	1,9	-	4,7	-	3,9	-
Neratovice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nymburk	0,6	17,5	0,6	15,1	-	-	-	2,4	-	-
Poděbrady	0,3	38,2	0,2	23,6	-	1,4	0,1	13,2	-	1,9
Příbram	1,1	5,9	0,6	3,8	0,1	-	0,4	2,1	0,2	-
Rakovník	2,0	14,8	0,4	12,6	0,7	-	1,0	2,2	1,4	-
Říčany	3,9	5,8	3,5	3,9	-	-	0,4	1,9	0,2	-
Sedlčany	5,6	1,9	0,9	0,9	2,8	-	1,9	1,0	3,3	-
Slaný	0,0	5,7	0,0	5,7	-	-	-	-	0,0	-
Vlašim	1,6	2,9	0,3	2,9	0,3	-	1,1	-	0,1	-
Votice	0,5	-	0,1	-	0,4	-	-	-	0,1	-

¹⁾ léčebné lázně, rekreační zařízení podniků (odborových svazů), školící střediska podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.).

Nejčastějším hromadným ubytovacím zařízením ve Středočeském kraji byly v roce 2008 hotely a penziony. Tato zařízení převažují spíše ve městech (72 % z celkového počtu HUZ) než na venkově (41 % z HUZ). Provoz hotelnictví a penzionů je lokalizován zpravidla do míst s výskytem turistické zajímavosti. Největší počet hotelů a penzionů na venkově vykazovaly správní obvody ORP Říčany, Benešov, Beroun a Mnichovo Hradiště. Dalším ubytovacím zařízením je skupina kempingových a turistických zařízení.

Patří sem kempy, turistické ubytovny a pronájmy chat. V absolutních hodnotách disponoval v roce 2008 větším počtem těchto zařízení venkovský prostor než městský.

Příjmy a výdaje obecních rozpočtů jsou ovlivněny především velikostní strukturou, která hraje podstatnou roli při přerozdělování financí a zároveň také při vynakládání jednotlivých výdajů dané obce či regionu. Průměrný daňový příjem, přepočtený na obyvatele venkovského prostoru, činil v letech 2003 až 2008 přibližně 8 300 Kč. Obyvatelstvo městského prostoru vykazovalo ve stejném časovém období v porovnání s obyvatelem na venkově daňové příjmy o 20 % vyšší. Vysoký rozdíl mezi daňovým příjmem na venkově a ve městě byl zjištěn ve správním obvodu ORP Mladá Boleslav a Kladno, kde převyšují daňové příjmy měst příjmy venkovských obcí přibližně o 3 000 korun. Naopak vyrovnanější bilanci mezi venkovským a městským rozpočtem daní vykazoval SO ORP Neratovice.

Tab. 2.3.6 Veřejné rozpočty^{*)} v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	8 291	9 915	59,9	71,7	40,1	28,3	496	191	3,0	0,9
v tom SO ORP:										
Benešov	8 243	9 989	60,8	71,3	39,2	28,7	23	452	0,1	2,1
Beroun	7 620	9 908	57,4	68,5	42,6	31,5	502	-242	3,1	-1,0
Brandýs n.L.-S. Boleslav	8 443	9 594	54,1	70,6	45,9	29,4	630	367	3,5	1,7
Čáslav	7 876	10 113	60,4	69,4	39,6	30,6	648	1 784	4,5	6,0
Černošice	9 463	9 882	56,1	68,3	43,9	31,7	792	495	3,9	2,2
Český Brod	7 862	9 159	64,6	71,7	35,4	28,3	607	125	4,5	0,6
Dobříš	7 688	9 212	66,0	73,6	34,0	26,4	864	247	6,4	1,0
Hořovice	7 812	9 528	70,1	84,4	29,9	15,6	1 272	265	9,1	1,4
Kladno	7 098	10 205	56,1	79,1	43,9	20,9	588	601	4,2	2,9
Kolín	9 149	9 906	60,5	51,1	39,5	48,9	727	-2 758	4,5	-8,3
Kralupy nad Vltavou	8 185	10 295	57,2	83,1	42,8	16,9	423	1 161	2,3	5,8
Kutná Hora	7 996	9 591	64,4	79,9	35,6	20,1	222	919	1,5	4,0
Lysá nad Labem	7 818	8 214	65,4	71,9	34,6	28,1	1 929	797	11,8	4,7
Mělník	9 570	9 891	65,9	83,7	34,1	16,3	-79	1 254	-0,4	5,5
Mladá Boleslav	8 046	11 344	59,2	70,0	40,8	30,0	253	-34	1,7	-0,2
Mnichovo Hradiště	7 696	8 842	67,5	71,1	32,5	28,9	906	-231	6,4	-1,3
Neratovice	8 690	8 782	52,4	80,9	47,6	19,1	-1 608	538	-8,0	3,3
Nymburk	7 926	9 626	57,1	64,0	42,9	36,0	473	-1 387	3,3	-5,7
Poděbrady	8 481	10 459	53,2	69,8	46,8	30,2	-254	-170	-1,6	-0,8
Příbram	7 650	9 645	60,5	78,8	39,5	21,2	320	162	2,0	0,8
Rakovník	8 279	9 781	69,1	82,3	30,9	17,7	311	494	2,1	2,4
Říčany	8 710	10 211	50,8	62,7	49,2	37,3	1 339	-664	6,5	-2,8
Sedlčany	7 945	8 378	64,7	74,6	35,3	25,4	429	1 203	2,7	5,5
Slaný	8 452	9 552	54,3	76,1	45,7	23,9	695	1 089	4,7	5,1
Vlašim	7 860	9 126	70,6	74,1	29,4	25,9	-113	-62	-0,7	-0,3
Votice	7 924	9 919	69,7	83,8	30,3	16,2	310	901	2,2	3,4

^{*)} obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Výrazný růst daňových příjmů obecních rozpočtů byl v posledních letech vyvolán jednak změnou pravidel rozpočtového určení daní (směrem ke zvýšení podílu menších obcí - proto rostly příjmy venkovských obcí rychleji než měst) a také celkovým ekonomickým růstem, díky kterému se zvýšily celkové daňové příjmy státního rozpočtu, z nichž obce získávají příslušný podíl.

2.4. Trh práce

Zaměstnanost a nezaměstnanost patří k důležitým a pravidelně sledovaným ekonomickým jevům, které výrazně ovlivňují nejen sociální oblasti života společnosti, ale také ekonomickou situaci a perspektivu rozvoje každé obce. Tato podkapitola tak navazuje na předchozí ekonomický rozbor.

Při podrobnějším hodnocení této oblasti z pohledu rozdílů mezi venkovským a městským prostorem se muselo vycházet ze skutečnosti, že do úrovně obcí jsou k dispozici pouze údaje ze sčítání lidu, domů a bytů, tedy z roku 2001. Při hodnocení nezaměstnanosti se vychází z dat o registrované nezaměstnanosti, která jsou každoročně přebírána z Ministerstva práce a sociálních věcí.

Tab. 2.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31.12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Středočeský kraj	60,3	63,2	613	1 057	5,5	4,9	3,0	2,4	-1,1	-1,3
v tom SO ORP:										
Benešov	60,0	64,0	646	1 138	3,6	2,8	2,1	0,9	-0,0	-0,8
Beroun	60,5	63,0	592	1 085	4,5	5,1	2,3	2,5	0,5	0,0
Brandýs n.L.-S. Boleslav	61,8	63,7	757	1 142	2,9	2,5	0,9	1,0	0,1	-0,4
Čáslav	57,1	59,8	615	1 142	7,8	7,2	4,8	4,7	-4,1	-3,2
Černošice	63,6	63,7	680	812	2,5	2,4	0,7	1,0	-0,0	0,2
Český Brod	61,6	63,3	449	995	6,5	5,5	66,4	3,2	-2,6	-2,1
Dobříš	60,4	62,4	607	997	6,2	6,1	4,7	4,4	-0,1	-0,8
Hořovice	61,5	62,8	602	1 446	2,9	2,5	0,6	0,6	-1,6	-1,7
Kladno	62,3	63,1	470	886	5,5	6,2	9,1	4,3	-2,1	-3,1
Kolín	59,5	61,3	496	1 240	7,4	6,6	5,0	5,2	-2,4	-2,0
Kralupy nad Vltavou	60,7	64,3	632	1 062	5,1	4,4	1,5	3,5	0,0	-1,0
Kutná Hora	57,0	61,2	572	1 101	7,5	6,6	16,5	2,8	-3,4	-3,9
Lysá nad Labem	62,6	62,8	856	676	5,8	7,9	0,3	12,2	-1,2	-2,2
Mělník	61,1	64,4	720	1 100	7,6	5,4	4,0	1,9	-3,5	-1,0
Mladá Boleslav	62,6	65,6	546	1 372	4,2	3,2	3,2	1,6	0,8	0,6
Mnichovo Hradiště	60,3	61,3	591	796	4,7	3,1	5,6	1,6	2,2	0,1
Neratovice	59,2	66,4	522	838	7,5	5,9	3,3	3,2	1,1	-0,1
Nymburk	60,0	64,2	545	1 223	7,4	6,9	6,7	4,9	-0,9	-2,1
Poděbrady	58,8	61,0	564	1 056	9,6	8,0	12,8	14,1	0,4	2,0
Příbram	59,8	61,8	704	1 075	8,0	7,0	8,1	3,7	-1,2	-2,7
Rakovník	57,4	63,1	598	1 277	7,1	4,6	9,2	1,1	-3,3	-2,7
Říčany	62,5	64,0	803	955	2,6	2,1	1,0	0,6	-0,5	-0,5
Sedlčany	58,9	60,0	604	1 003	6,2	4,1	26,8	3,7	-0,0	-0,4
Slaný	58,9	63,3	485	1 047	7,0	5,5	7,8	2,8	-2,8	-2,4
Vlašim	58,4	61,3	736	943	3,6	3,6	3,2	6,1	0,9	1,0
Votice	55,6	60,5	599	856	3,4	2,7	8,7	1,0	0,6	0,0

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Jedním ze základních ukazatelů sloužících pro statistiky zaměstnanosti i následně nezaměstnanosti je počet ekonomicky aktivního obyvatelstva. Tento údaj, ačkoliv je získáván pouze jednou za deset let ze SLDB, je využíván pro statistické účely během celého období mezi jednotlivými sčítáními na úrovni všech institucí. Do ekonomicky aktivního obyvatelstva patří podle metodiky SLDB všechny pracující osoby ve věku patnácti let a starší.

Míra ekonomické aktivity²⁾ Středočeského kraje činila k 1. 3. 2001 ve venkovském prostoru 60,3 % a v městském o 2,9 procentního bodu více. Územní rozdíly nejsou tak výrazné, zpravidla nadprůměrné míry dosahují obce v zázemí či v dobré dostupnosti hlavního města a pod krajským průměrem jsou obce a správní obvody ORP v okrajových částech kraje (Voticko, Čáslavsko).

²⁾ podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu osob starších 15 let

Ekonomická aktivita **podle pohlaví** je odlišná v návaznosti na delší pracovní život mužů a mateřské povinnosti žen. V obcích venkovského prostoru byl tento rozdíl mezi aktivitou mužů a žen v rámci SLDB v roce 2001 o 2,7 procentního bodu výraznější než v obcích městského prostoru. Obecně se dá z výsledku censu říci, že ve venkovském prostoru Středočeského kraje pracuje sedm z deseti mužů ve věku nad 15 let a každá druhá žena stejného věku. V obcích městského charakteru dosahuje míra ekonomické aktivity u mužů o 1,5 procentního bodu a u žen dokonce o 5,3 procentního bodu více než jak je tomu u pracujících na venkově.

Tab. 2.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	69,6	71,1	51,5	55,8	52,8	50,2	88,9	90,1	36,3	41,6
v tom SO ORP:										
Benešov	68,9	72,0	51,5	56,4	51,8	48,0	90,5	91,6	35,7	42,4
Beroun	69,5	71,2	51,8	55,5	51,5	52,6	88,9	89,7	36,3	38,8
Brandýs n.L.-S. Boleslav	71,3	72,7	52,8	55,1	53,2	49,7	88,9	90,4	43,1	46,2
Čáslav	67,1	68,5	47,4	51,8	51,6	44,5	88,7	89,1	29,8	36,0
Černošice	72,6	72,2	55,1	55,7	51,9	48,2	89,0	89,4	46,8	50,8
Český Brod	70,5	71,6	53,0	55,5	55,1	50,4	89,6	91,0	35,4	47,6
Dobříš	69,8	69,6	51,1	55,7	51,7	48,0	87,5	88,2	36,3	38,1
Hořovice	71,2	71,0	52,0	55,4	54,5	48,2	90,7	91,8	37,9	43,2
Kladno	70,7	70,5	54,3	56,3	52,9	52,6	90,6	89,7	39,2	39,4
Kolín	68,7	69,0	50,7	54,4	52,8	50,1	89,2	90,7	32,6	38,2
Kralupy nad Vltavou	70,0	72,4	51,9	56,6	54,8	50,0	90,5	91,3	37,8	43,6
Kutná Hora	67,0	69,8	47,4	53,3	50,3	47,4	88,2	89,1	30,6	34,5
Lysá nad Labem	71,8	71,9	53,7	54,3	55,7	55,0	87,6	88,4	40,8	37,1
Mělník	70,1	71,4	52,5	58,0	55,9	51,6	88,9	91,1	35,6	45,2
Mladá Boleslav	72,3	73,8	53,2	57,7	55,3	52,7	90,2	91,0	39,6	45,8
Mnichovo Hradiště	69,2	69,0	51,8	54,1	52,5	48,6	90,3	89,3	35,1	41,7
Neratovice	70,3	74,0	48,9	59,2	52,1	53,2	87,2	90,0	36,9	43,5
Nymburk	68,7	71,4	51,8	57,7	56,1	49,6	89,3	91,6	34,8	41,5
Poděbrady	68,3	69,1	49,7	53,7	53,6	45,0	90,3	90,7	33,0	43,2
Příbram	68,4	68,8	51,2	55,3	53,2	49,6	88,8	88,3	32,2	35,4
Rakovník	65,9	70,0	49,1	56,7	51,3	49,1	86,2	89,9	28,6	37,5
Říčany	72,1	72,7	53,2	56,0	52,1	49,5	89,5	90,0	43,8	48,0
Sedlčany	68,7	69,2	49,2	51,7	48,2	47,5	86,8	89,4	30,7	36,2
Slaný	68,3	71,4	49,9	55,7	55,7	53,1	85,6	89,9	32,3	42,8
Vlašim	68,2	69,2	48,7	53,9	51,2	46,8	89,5	90,5	32,0	34,8
Votice	65,1	70,1	46,3	51,5	47,6	48,3	86,6	90,2	31,3	38,5

Z pohledu tří vybraných **věkových kategorií** ekonomicky činných ve Středočeském kraji je zajímavým zjištěním o 2,6 procentního bodu vyšší míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru u mladých lidí ve věku 15 až 24 let. Na druhou stranu je tento údaj částečně pochopitelný, neboť obecně dochází u mladých lidí na venkově k dosažení nižšího stupně vzdělání než u dětí žijících v městském prostoru a tudíž i k dřívějšímu nástupu do zaměstnání. V kategorii věku 25 až 54 let, tedy období plného výkonu zaměstnání, jsou rozdíly mezi venkovskými a městskými obcemi již minimální (o 1,2 procentního bodu ve prospěch městského prostoru). Míra ekonomické aktivity v kategorii populace ve věku 55 až 64 let, tedy období přechodu do důchodu, je v porovnání s předchozími věkovými skupinami nižší. I přesto pracuje ve městech Středočeského kraje 41,6 % populace z této věkové kategorie, na venkově je tento podíl o 4,3 procentního bodu slabší. Spekulačních možností, proč nastal tento rozdíl, může být mnoho. Venkovské obyvatelstvo vykonává zpravidla více manuální práce spojené se zemědělstvím a průmyslem. U žen je navíc prokázána vyšší porodnost, která taktéž snižuje věkovou hranici odchodu do důchodu. Na venkově je také poměrně málo pracovních příležitostí, které jsou zpravidla hůře finančně ohodnoceny. Všechny tyto aspekty vedou k tomu, že možnost tzv. pracovního přesluhování venkovského obyvatelstva je v poměru se situací ve městě méně využívána. Skupina ekonomicky činných osob ve věku 55 až 64 let má rozdílné výsledky mezi územím správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Největší míra ekonomické aktivity venkovských obyvatel je v této věkové kategorii dosahována v regionech ekonomicky vyspělých, a to v zázemí Hl. m. Prahy, tzn. SO ORP Černošice (46,8 %), Říčany (43,8 %) a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (43,1 %). V regionech ekonomicky zaostalejších (Čáslavsko, Kutnohorský, Sedlčansko, Voticko) se pohybuje podíl pracujících ve věku nad 55 let na stejné věkové populaci okolo třicetiprocentní hranice.

Obdobně jako v podkapitole 2.3 jsou i v této podkapitole poskytnuty výsledky **podle sektoru ekonomické činnosti** (primární, sekundární, terciární), a to za zaměstnané osoby s trvalým bydlištěm na příslušném území. Dostupná data za tyto indikátory jsou ze SLDB 2001.

Ze zmiňovaných výsledků vyplývá, že každý desátý člověk žijící ve venkovském prostoru pracoval k 1. 3. 2001 v primárním sektoru. Primárním sektorem se rozumí prvovýroba (zpracování surovin, lesnictví, zemědělství, atp.). Na přímer venkova správních obvodů ORP Lysá nad Labem, Kutná Hora, Vlašim a Sedlčany připadá dokonce každá pátá zaměstnaná osoba. Nejnižší podíly pracujících venkovanů v prvovýrobě vykazují regiony pražského zázemí (Černošice, Kralupy nad Vltavou, Kladno). V těchto regionech pracuje průměrně v primárním sektoru pouze každý dvacátý ekonomicky aktivní občan. Definovaný prostor městských obcí je zasáhnut prvovýrobou minimálně, je zde zaměstnáno pouze 2,2 % práceschopných osob, tedy o 7,6 procentních bodů méně než bylo popsáno u venkova. Územní rozdíly jsou obdobné jako ve venkovském prostoru.

Tab. 2.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonom. činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	220 010	324 008	207 660	305 298	9,8	2,2	40,8	39,3	49,4	58,5
v tom SO ORP:										
Benešov	8 864	17 460	8 352	16 973	10,7	4,0	40,9	39,9	48,4	56,1
Beroun	10 702	13 308	10 116	12 292	6,0	1,8	42,4	37,1	51,5	61,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	14 367	18 543	13 278	17 294	5,9	1,8	34,4	37,0	59,7	61,2
Čáslav	4 991	5 823	4 808	5 506	13,7	3,5	41,3	33,7	45,0	62,8
Černošice	18 428	23 479	17 135	21 945	4,3	2,3	33,2	31,4	62,5	66,3
Český Brod	4 648	3 291	4 357	3 070	8,0	2,1	37,1	33,9	54,9	64,0
Dobříš	5 057	3 784	4 915	3 699	10,0	3,8	40,8	34,9	49,2	61,3
Hořovice	8 740	4 494	8 290	4 306	5,7	2,1	51,2	48,7	43,1	49,2
Kladno	13 328	41 699	12 512	37 737	3,9	0,8	35,9	33,2	60,1	66,0
Kolín	16 336	18 556	15 435	17 396	8,4	1,7	43,2	39,8	48,3	58,4
Kralupy nad Vltavou	4 453	8 824	4 077	8 349	4,8	0,7	45,2	43,9	50,0	55,4
Kutná Hora	8 586	13 704	8 259	13 022	20,5	2,9	39,1	42,5	40,5	54,6
Lysá nad Labem	1 687	5 660	1 581	5 243	25,2	4,2	31,3	33,6	43,5	62,2
Mělník	9 396	9 642	8 701	9 079	9,3	2,9	44,5	36,7	46,1	60,4
Mladá Boleslav	14 275	36 840	13 316	35 422	10,3	1,2	50,8	54,7	38,9	44,0
Mnichovo Hradiště	3 296	4 244	3 115	4 104	13,6	3,0	48,0	49,7	38,4	47,3
Neratovice	2 899	10 770	2 715	10 187	7,8	1,9	45,3	47,0	46,9	51,2
Nymburk	8 803	8 672	8 373	8 107	10,5	1,6	42,1	34,1	47,4	64,4
Poděbrady	5 783	7 952	5 466	7 513	13,2	3,3	41,5	34,3	45,2	62,4
Příbram	10 021	22 714	9 598	21 877	11,7	2,6	42,2	37,4	46,2	60,0
Rakovník	13 548	10 685	13 102	10 085	12,4	2,7	41,3	38,6	46,4	58,7
Říčany	9 569	10 733	8 961	9 916	5,4	2,7	33,7	31,0	60,9	66,3
Sedlčany	5 212	5 071	5 070	4 903	19,6	6,4	40,7	38,6	39,7	54,9
Slaný	7 195	9 770	6 702	9 380	10,3	3,2	41,6	34,3	48,1	62,5
Vlašim	6 424	6 109	6 172	5 799	21,9	3,0	40,2	45,0	37,9	52,0
Votice	3 402	2 181	3 254	2 094	16,4	3,5	38,7	47,0	44,9	49,4

Ve zpracovatelském průmyslu (sekundární sektor) Středočeského kraje pracovalo na základě výsledků ze SLDB 2001 přibližně 40 procent ekonomicky aktivního obyvatelstva, a to jak na venkově, tak i ve městech. Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu je v kraji orientována na sever od Prahy, do správních obvodů ORP Mladá Boleslav a Mnichovo Hradiště a na jihozápad (Hořovicko). V těchto třech regionech se pohybuje podíl zaměstnanosti v sekundárním sektoru ve venkovských i městských obcích okolo hranice padesáti procent.

K nárůstu zaměstnanosti ve službách a dopravě (terciární sektor) docházelo již od počátku 90. let, kdy se výrazně přeměňovala struktura českého hospodářství. Rozvoj terciéru ale už dávno není otázkou pouze prostředí měst. Téměř každý druhý pracující člověk žijící na venkově je zaměstnán právě ve službách a dopravě. Nejvíce pak v regionech, které dosahovaly nízkého podílu odvětví primárního sektoru (SO ORP Černošice, Říčany, Kladno). Naopak pod 50% hranicí podílu počtu terciérních zaměstnanců na celkovém počtu ekonomicky aktivních, se nacházelo celkem 19 správních obvodů. Nižšího než 40% procentního podílu dosahovaly 4 regiony ORP (Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Sedlčany a Votice).

K závažné problematice celého hospodářství obcí a regionů patří **vývoj nezaměstnanosti**. Pro územní porovnání nezaměstnanosti se běžně používá registrovaná míra nezaměstnanosti, vyjádřená poměrem dosažitelných uchazečů o zaměstnání evidovaných na pracovních úřadech a ekonomicky aktivního obyvatelstva na daném území.

Míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2008 činila ve venkovském prostoru 5,5 %, v městském prostoru dosahovala ke stejnému datu o 0,6 procentního bodu méně (viz Tab. 2.4.1). V porovnání s rokem 2005 vykazoval tento ukazatel v roce 2008 nižší index (o 1,3 ve venkovském a o 1,5 procentního bodu v městském prostoru). I přes tento celkový pokles, byla nejnižší míra nezaměstnanosti zaznamenána již v roce 2007. Během roku 2008 se zásluhou zhoršené ekonomické situace nezaměstnanost zvýšila o půl procentního bodu v obcích venkovského i městského prostoru.

Tab. 2.4.4 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

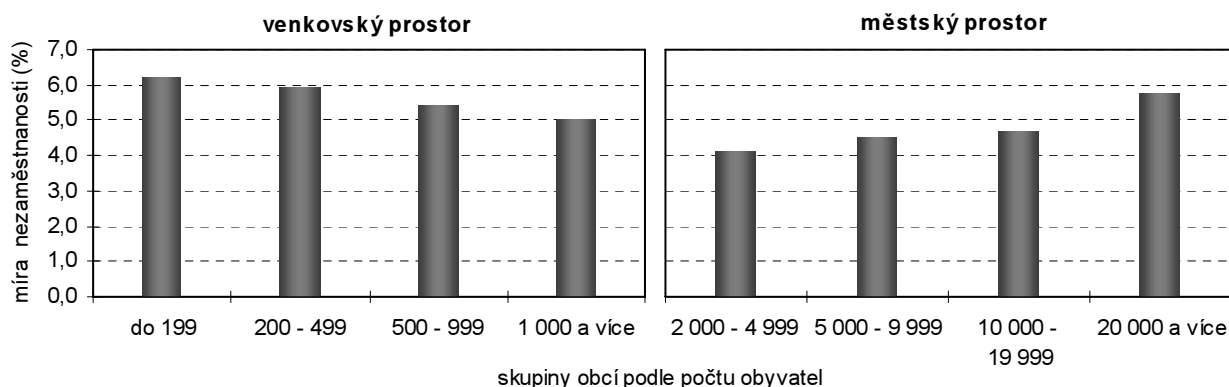
	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	4,4	4,4	6,8	5,5	95,9	95,8	54,4	51,7	17,4	14,9
v tom SO ORP:										
Benešov	3,2	2,4	4,1	3,3	96,0	94,7	50,3	53,6	14,9	16,5
Beroun	3,4	4,5	5,9	5,7	93,6	93,7	57,5	52,0	10,7	8,9
Brandýs n.L.-S. Boleslav	2,4	2,2	3,5	2,8	91,3	95,6	55,0	50,3	18,5	17,5
Čáslav	5,5	6,2	11,1	8,5	96,9	96,3	58,9	52,8	22,1	16,4
Černošice	2,2	2,0	2,8	2,8	90,1	93,0	51,2	54,8	17,6	13,6
Český Brod	4,8	4,8	8,7	6,3	96,2	95,1	57,7	52,4	11,3	10,2
Dobříš	5,2	5,6	7,6	6,7	97,4	96,1	51,7	51,0	12,1	14,8
Hořovice	2,6	2,0	3,2	3,0	92,6	92,1	48,1	55,6	12,6	3,2
Kladno	4,4	5,5	6,9	6,9	94,1	95,3	56,3	52,5	13,1	10,4
Kolín	6,0	5,9	9,3	7,3	97,3	97,9	54,3	52,0	16,5	15,7
Kralupy nad Vltavou	3,8	3,5	6,8	5,5	96,1	97,4	58,8	56,5	23,1	13,2
Kutná Hora	5,6	5,7	10,1	7,7	97,3	95,6	57,2	53,4	20,7	19,6
Lysá nad Labem	4,4	6,5	7,6	9,7	94,6	95,4	56,8	55,4	18,9	13,0
Mělník	5,3	4,0	10,5	7,1	96,5	95,8	60,8	61,1	18,6	17,8
Mladá Boleslav	3,2	2,8	5,5	3,8	95,3	94,8	56,5	52,9	20,3	19,1
Mnichovo Hradiště	3,7	2,6	6,0	3,6	96,4	97,1	54,8	54,0	22,6	20,9
Neratovice	5,7	5,0	9,8	6,9	97,1	95,3	56,4	53,7	19,3	17,9
Nymburk	6,2	7,1	8,8	6,7	97,1	97,9	52,5	45,8	18,9	13,9
Poděbrady	8,4	7,8	11,2	8,2	97,6	96,4	50,6	47,8	15,3	11,8
Příbram	7,1	7,5	9,1	6,5	97,0	96,8	49,9	42,9	17,9	17,4
Rakovník	6,1	4,0	8,5	5,3	97,2	97,2	51,5	53,2	23,9	19,5
Říčany	2,0	1,8	3,5	2,5	93,6	97,1	58,2	53,7	19,9	17,8
Sedlčany	5,1	4,0	7,8	4,3	97,8	98,7	52,8	46,9	11,0	6,3
Slaný	5,5	4,5	9,0	6,7	95,9	93,7	54,9	56,2	17,2	16,2
Vlašim	3,1	3,4	4,4	3,9	97,6	97,1	51,4	47,7	16,1	17,6
Votice	2,8	2,6	4,3	2,8	96,8	98,4	54,0	46,8	9,5	6,5

Míra nezaměstnanosti z pohledu malých regionů bývá zpravidla zrcadlovým obrazem míry zaměstnanosti. Proto ekonomicky silné správní obvody, dosahující vysoké ekonomické aktivity, patří mezi oblasti s nízkou nezaměstnaností. Nejnižší registrovanou míru nezaměstnanosti venkovských obcí vykazovaly k 31. 12. 2008 pracovní úřady ve správním obvodu ORP Říčany (2,0 %), Černošice (2,2 %), Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (2,4 %). Městský prostor těchto regionů, se silnějším ekonomickým zázemím, dosahoval o dvě desetiny procentního bodu nižší míry nezaměstnanosti. Vysoká nezaměstnanost obcí venkovského prostoru se projevila nejvíce ve východní části kraje - SO ORP Poděbrady (9,6 %), dále na Čáslavsku (7,8 %), Kutnohorsku (7,5 %), Kolínsku (7,4 %) či Nymbursku (7,4 %), s přechodem na severozápad Středočeského kraje - Mělnicko (7,6 %), Neratovicko (7,5 %), Slánsko (7,0 %). Městské prostory všech zmiňovaných regionů vykazovaly podobnou pozici v rámci tohoto indikátoru v porovnání s ostatními správními obvody, nicméně měly průměrně o půl procentního bodu nižší míru nezaměstnanosti než na venkově. Ve východní části kraje (Poděbradsko, Kutnohorsko, Čáslavsko) panuje značná rozdílnost především ve venkovských oblastech také v porovnání **nezaměstnanosti podle pohlaví**. V těchto třech SO ORP převyšovala společně s Mělnickem míra nezaměstnanosti žen k 31. 12. 2008 hranici 10 %, u mužů to bylo 5 až 8 %. V regionech, kde převládá všeobecně nízká nezaměstnanost (SO ORP Černošice, Brandýs nad Labem, Říčany,

Hořovice), není ve statistikách podle pohlaví tak markantní rozdíl a míra nezaměstnanosti u žen se pohybuje pod čtyřprocentní hranicí na venkově a tříprocentní hranicí ve městech.

Zajímavé srovnání nezaměstnanosti obcí venkovského a městského prostoru může být také z pohledu velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel (Graf 9). Ve venkovských oblastech Středočeského kraje je přímá úměra snižující se míry nezaměstnanosti se stoupajícím počtem obyvatelstva. Větší venkovské obce s počtem obyvatel nad 1 000 měly k 31. 12. 2008 o 1,2 procentních bodů nižší registrovanou míru nezaměstnanosti, než-li tomu bylo u malých obcí pod hranicí 200 obyvatel. Opačný trend nastal u obcí zařazených do městského prostoru. Nejnižší nezaměstnanost vykazovala malá města od 2 000 do 5 000 obyvatel (4,1 %), naopak míra nezaměstnanosti v sídlech s počtem obyvatel nad 20 000 byla o 1,7 procentních bodů vyšší. Dá se tedy obecně říci, že v obcích Středočeského kraje s městským charakterem se úměrně zvyšuje nezaměstnanost se vzrůstajícím počtem obyvatelstva v daném sídle.

Graf 9 Míra nezaměstnanosti podle velikostních skupin obcí ve Středočeském kraji k 31. 12. 2008

Údajů spojených s nezaměstnaností je poskytováno Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR značné množství. Výpověď o kvalitě trhu práce na daném území podává rozbor údajů za **dosažitelné uchazeče o zaměstnání** (nezaměstnaných), zaregistrované na úřadech práce. Časové období, po které je nezaměstnaný evidován na pracovním úřadě, vypovídá o krátkodobé (do 6 měsíců) či dlouhodobé nezaměstnanosti (delší než 1 rok). Z výsledků k 31. 12. 2008 vyplývá, že přibližně dvě třetiny nezaměstnaných žijících na venkově (64,7 %) nachází pracovní příležitost do půl roku od příchodu na pracovní úřad. Ve struktuře uchazečů figuruje krátkodobě nezaměstnaný člověk s trvalým pobytem v obci venkovského prostoru nejčastěji na území okresu Benešov, tzn. ve správních obvodech ORP Votice, Vlašim a Benešov. Silné zastoupení krátkodobě nezaměstnanosti mají i ekonomicky silné správní obvody v zázemí Prahy – Černošice, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Říčany. Tři ze čtyř lidí zapsaných na úřadě práce v těchto šesti regionech se vrací do pracovního procesu v krátkém čase. Ve venkovském prostoru severozápadní části Středočeského kraje (SO ORP Slaný, Kladno, Mělník, Neratovice) je to pouze každý druhý. V obcích městského prostoru byl podíl krátkodobě hlášených osob na pracovním úřadě překvapivě nižší než v oblastech venkova (o 2,7 procentních bodů).

Přibližně 15 % dosažitelných uchazečů na venkově i ve městě nalezne pracovní nabídku v období od 6 měsíců až jednoho roku stráveného v nezaměstnanosti. Nadprůměrný podíl této skupiny nezaměstnaných vykazovaly v roce 2008 nejvíce správní obvody SO ORP Mnichovo Hradiště a Lysá nad Labem (oba regiony po 19 %).

Každý pátý evidovaný uchazeč na venkově je veden jako dlouhodobě nezaměstnaný, ve městech je podíl této skupiny ještě vyšší (o 2,7 procentních bodů). Mezi regiony s dlouhodobě nezaměstnanými figurují nejčastěji správní obvody, ve kterých byl nejvyšší podíl krátkodobě hlášených uchazečů o zaměstnání, tedy severozápadní oblast Středočeského kraje (Mělnicko, Neratovicko, Slánsko, Kladensko), naopak malé zastoupení dlouhodobě zaregistrovaných uchazečů o zaměstnání vykazují úřady práce v okrese Benešov (Benešovsko, Vlašimsko, Voticko) a v zázemí Hl. města Prahy (SO ORP Černošice, Říčany a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav).

K podrobnějšímu rozboru časového trvání nezaměstnanosti a potvrzení výše zmiňovaného poslouží údaj průměrné délky evidence uchazečů o zaměstnání vyjádřený počtem dnů. Průměrná délka nezaměstnaného obyvatele obce venkovského prostoru, ohlášeného na pracovním úřadě, činí 357 dnů – tedy přibližně jeden rok. Přitom v předchozím rozboru byl zaznamenán 2/3 podíl krátkodobě nezaměstnaných (do 6 měsíců registrace). Důvodem jsou dosažené extrémy, tj. značný časový interval v evidenci na úřadu práce, počítaný na dny - ve SO ORP Slaný (průměrně na 1 uchazeče odpovídá 617 dnů), Mělníku (587 dnů) a dalších osmi správních obvodech ORP s počtem nad 400 dnů. Regiony na jihu kraje, které vykazovaly nejkratší průměrnou dobu uchazeče strávenou na ÚP (Benešovsko, Vlašimsko a Voticko) mají délku evidence pod hranicí 158 dnů, což nepřesahuje délku 6 měsíců.

Věk každého druhého **uchazeče o zaměstnání** se ve Středočeském kraji pohybuje v rozmezí 26 až 49 let, v období plné ekonomické aktivity pracujícího, a to jak v oblastech venkova, tak v prostoru obcí městského typu. Průměrný podíl mladých uchazečů o práci (do 25 let věku) venkovského prostoru Středočeského kraje k 31. 12. 2008 činil 17,6 % z celkového počtu nezaměstnaných registrovaných na pracovních úřadech. Nadprůměrné hodnoty v míře nezaměstnané mládeže dosahují venkovské obce správních obvodu ORP Lysá nad Labem (každý pátý uchazeč o zaměstnání je mladší 25 let), Hořovice, Benešov, Mnichovo Hradiště a Votice.

Zatímco ve věkových skupinách do 25 let a 26–49 let byl podíl nezaměstnaných osob vyšší v městském prostoru, u věkové skupiny ve věku nad 50 let byl vyšší podíl nezaměstnaných naopak na venkově, a to o 2,5 procentních bodů oproti městskému prostoru. Věková skupina 50 a více let se na nezaměstnanosti venkovského prostoru podílela z 30 %, což je na první pohled vysoký podíl. Stejně hodnoty však dosahuje i podíl této věkové skupiny na produktivním obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let. Z územního pohledu je podíl starších uchazečů o zaměstnání mezi ostatními věkovými skupinami ve venkovských obcích Středočeského kraje nejvyšší ve SO ORP Mnichovo Hradiště, Čáslav a v pražských regionech (Kralupy nad Vltavou, Černošice, Brandýs nad Labem).

Tab. 2.4.5 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zam. na uchaz. celkem (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Středočeský kraj	17,6	18,8	30,4	27,9	64,7	62,0	20,5	23,2	357	431
v tom SO ORP:										
Benešov	22,7	17,1	27,3	29,0	78,4	78,9	5,7	7,5	157	147
Beroun	18,8	22,3	25,4	23,6	60,5	59,5	24,4	25,3	419	424
Brandýs n.L.-S. Boleslav	17,6	21,1	33,2	28,8	75,9	76,5	9,8	9,9	184	175
Čáslav	17,0	20,6	34,4	26,4	65,2	62,8	20,3	19,8	354	373
Černošice	15,2	15,6	33,6	25,6	75,6	78,4	10,9	9,2	193	169
Český Brod	19,7	24,3	28,4	23,3	71,3	71,8	13,3	13,1	232	206
Dobříš	17,2	20,6	31,0	29,2	58,0	63,0	28,4	24,9	487	525
Hořovice	22,8	23,0	31,6	22,2	73,7	71,4	13,7	19,8	243	284
Kladno	17,8	17,8	29,4	24,7	58,7	51,6	26,8	34,2	493	689
Kolín	17,2	20,2	29,0	27,7	66,6	66,8	15,6	15,5	254	273
Kralupy nad Vltavou	14,5	20,7	35,3	29,9	59,2	61,9	26,7	22,8	412	366
Kutná Hora	12,9	16,8	32,0	29,9	63,5	63,9	24,7	22,1	460	400
Lysá nad Labem	25,2	22,1	27,9	19,8	59,5	61,0	21,6	19,2	403	359
Mělník	16,9	16,8	30,2	31,6	52,3	54,7	32,8	33,0	587	569
Mladá Boleslav	16,8	20,0	32,6	34,1	67,4	66,8	17,7	17,6	289	309
Mnichovo Hradiště	22,0	17,3	36,3	28,8	71,4	71,2	9,5	16,5	240	224
Neratovice	17,3	16,6	27,6	32,7	54,7	54,1	31,7	31,2	469	514
Nymburk	17,0	19,5	29,8	23,8	56,2	57,2	28,3	27,9	443	433
Poděbrady	19,2	16,5	31,0	26,2	67,4	68,9	20,5	18,8	323	294
Příbram	16,1	16,9	31,1	31,6	61,2	55,9	25,9	29,2	485	626
Rakovník	20,3	20,8	29,5	26,0	67,3	68,2	16,0	15,1	237	238
Říčany	17,0	14,9	29,8	37,6	74,1	78,5	11,3	8,7	178	152
Sedlčany	16,9	24,1	30,6	25,9	72,2	71,4	12,9	11,6	276	244
Slaný	15,0	20,8	29,3	28,9	52,1	49,2	32,4	36,0	617	651
Vlašim	19,3	18,4	28,9	26,4	77,5	72,8	8,4	11,3	142	186
Votice	21,4	22,6	28,6	19,4	83,3	79,0	4,8	4,8	135	124

V Tab 2.4.1 v úvodu této podkapitoly je použit ještě jeden přepočítaný údaj nezaměstnaných, a to **počet dosažitelných uchazečů na 1 pracovní místo**. Tento údaj vyjadřuje především množství pracovních nabídek na trhu práce v dané obci či regionu. Podle výsledků k 31. 12. 2008 lze obecně říci, že na 3 uchazeče o zaměstnání žijící na venkově připadá 1 volné pracovní místo. V městském prostředí, kde je pracovních příležitostí podstatně více než na venkově, je hodnota tohoto ukazatele pouze 2,4 uchazečů na pracovní místo.

2.5. Bydlení, bytová výstavba

Otázka bydlení a bytové výstavby je nezbytnou součástí zajištění chodu obce a schopnosti reagovat na populační a ekonomický vývoj daného území. Růst bytové výstavby a posílení problematiky bydlení nám mnohdy dokáže odpovědět na mnoho otázek v analýze regionálního rozvoje. Úkolem této publikace je především poukázat na stav bydlení ve venkovských oblastech a také na to, jak se liší na základě statistických údajů venkovské bydlení v porovnání s městy.

V této podkapitole byla nejprve využita data ze Sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991 a 2001, na kterých lze i přes současnou neaktuálnost, rozsáhlým způsobem analyzovat bytovou situaci v malých územních jednotkách (obce, správní obvody) a vzájemně porovnat rozdíly ve venkovském a městském prostoru. SLDB je zdrojem podrobných údajů z domovního a bytového fondu a jedinou datovou základnou pro ukazatele, které dokáží porovnat nejen způsob, ale i kvalitu bydlení. Aktuálnější informace o bytové výstavbě posledních let v závěru této podkapitoly vychází z každoročních stavů dokončených budov a bytů v letech 2001 až 2008.

Struktura **domovního fondu** se v etapách politických změn v minulosti naší země poměrně výrazně měnila. Měnila se i ve vztahu k velikostní struktuře obce. Ve městech začala v poválečném období nastupovat panelová zástavba a výstavba sídlišť, která mnohdy výraznou měrou změnila celou tvář města. Tomu se částečně neubránily ani větší střediskové obce venkova. Přesto bylo pro venkov typické svépomocné budování rodinných domů.

Při sčítání v roce 2001 bylo ve Středočeském kraji evidováno přibližně 240 tisíc trvale obydlených domů, z toho 137 tisíc domů připadlo na obce venkovského prostoru.

Tab. 2.5.1 Domovní fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001 rodinné domy (%)		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		V	M	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M			V	M	V	M
Středočeský kraj	294	156	-1	4	95,6	85,5	109	25	24	5
v tom SO ORP:										
Benešov	286	153	-2	2	94,6	84,6	129	35	28	7
Beroun	280	149	-4	7	94,8	82,8	90	21	17	1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	300	176	2	3	96,3	88,3	72	25	14	6
Čáslav	304	169	-2	5	96,3	81,7	131	22	64	4
Černošice	290	243	2	7	95,8	92,3	87	50	17	19
Český Brod	298	206	-3	9	95,3	87,8	111	23	28	4
Dobříš	278	162	-3	8	95,8	86,2	106	24	19	8
Hořovice	285	177	2	2	95,9	84,6	90	28	18	7
Kladno	300	122	-3	2	97,1	82,2	59	12	6	-1
Kolín	302	149	-3	5	96,0	83,4	108	19	29	4
Kralupy nad Vltavou	310	118	2	7	96,6	81,8	87	14	7	-0
Kutná Hora	308	164	-0	7	95,8	85,1	166	23	81	4
Lysá nad Labem	300	189	-6	-37	95,8	84,5	114	36	29	-16
Mělník	277	137	1	3	93,4	84,4	116	21	11	5
Mladá Boleslav	284	134	-10	3	94,5	84,8	107	22	5	1
Mnichovo Hradiště	291	190	-5	3	94,8	89,0	143	32	28	8
Neratovice	311	137	1	-3	97,3	87,2	76	26	9	3
Nymburk	315	162	-4	6	96,4	83,6	124	20	29	4
Poděbrady	329	204	1	1	96,7	88,3	156	33	38	11
Příbram	288	112	-3	4	95,7	77,4	113	19	24	4
Rakovník	287	139	0	4	94,2	82,6	123	16	20	4
Říčany	304	235	1	2	96,8	94,2	138	57	24	15
Sedlčany	267	178	-5	7	94,6	86,9	111	47	34	12
Slaný	291	154	2	0	95,0	81,7	104	26	8	1
Vlašim	287	137	-5	8	96,0	86,4	135	22	39	6
Votice	294	186	8	3	94,5	87,1	145	43	49	16

V bytové výstavbě podle typu budovy převažuje ve Středočeském kraji v období po roce 2001 výstavba rodinných domů. Převaha trvale obydlených rodinných domů je patrná jak u obcí venkovského (95,6 %), tak i městského prostoru (85,3 %). Podíl rodinných domů v městském prostoru Středočeského kraje je vyšší v porovnání s celorepublikovým průměrem zhruba o 7 procentních bodů. Tento vysoký podíl je důsledkem suburbanizačního procesu v obcích v zázemí Hl. m. Prahy, zařazených do městského prostoru. Jedná se

především o SO ORP Říčany a Černošice. Nižší podíl rodinných domů v městském prostoru na celkovém domovním fondu v rámci všech střeodočeských správních obvodů ORP vykazovalo Příbramsko. Podíly rodinných domů na trvale obydlených domech v obcích venkovského prostoru již v územním členění nevykazovaly tak rozdílné výsledky a všechny správní obvody ORP Střeodočeského kraje dosahovaly minimálně 93,4% podílu rodinných domů. Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby ve Střeodočeském kraji vede k tomu, že počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském. Největší rozdíly byly v roce 2001 ve správních obvodech ORP Kralupy nad Vltavou, Příbram a Kladno. Ve srovnání se SLDB 1991 počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel v roce 2001 mírně poklesl, nejvíce ve SO ORP Mladá Boleslav.

Rozdíl mezi venkovským a městským prostorem je patrný také ve využití neobydlených domů. Z výsledků SLDB vyplynulo, že v roce 2001 připadlo na 1 000 obyvatel venkova více než 100 neobydlených domů, přičemž na městský prostor připadla pouze čtvrtina. Majitelé neobydlených domů na venkově bývají často z řad rekreatantů s trvalým bydlením ve městě, kteří venkovské stavení využívají k rekreačním účelům a tzv. druhému bydlení. Jedná se především o venkovské oblasti, které vykazují vysoký počet neobydlených domů na 1 000 obyvatel a zároveň velký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 - jsou to SO ORP Kutná Hora, Poděbrady, Votice a Mnichovo Hradiště.

Tab. 2.5.2 Bytový fond v letech 1991 a 2001

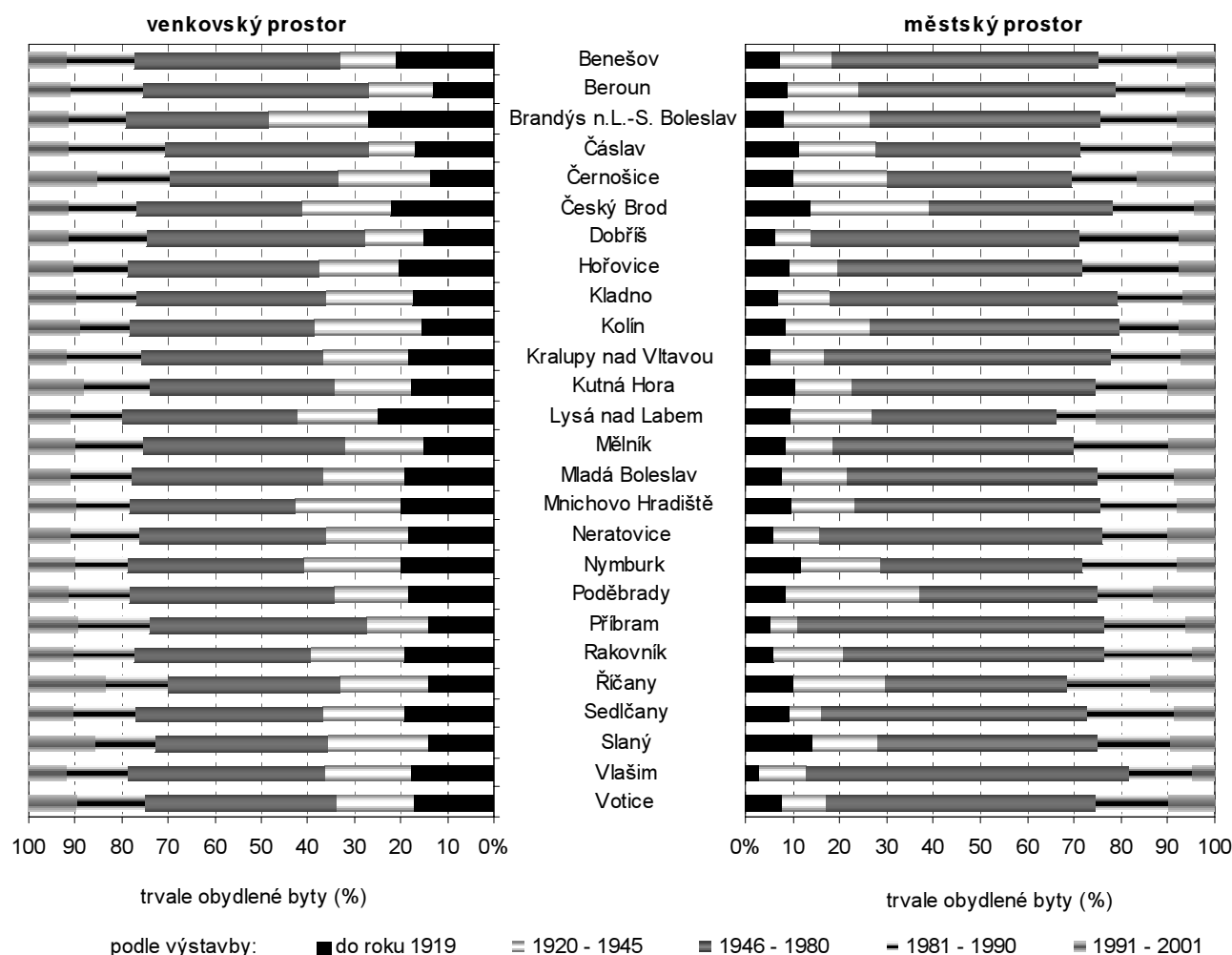
Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Střeodočeský kraj	357	376	4	13	121	44	28	15	19,1	2,2
v tom SO ORP:										
Benešov	350	362	2	17	143	51	33	14	25,2	5,2
Beroun	360	385	1	9	104	41	22	9	14,1	1,5
Brandýs n.L.-S. Boleslav	354	368	2	10	81	39	18	15	7,6	1,2
Čáslav	356	367	8	14	141	37	72	12	24,7	1,2
Černošice	351	358	3	7	100	68	26	33	11,2	3,6
Český Brod	370	369	7	6	120	42	28	17	16,5	1,8
Dobříš	356	367	3	15	125	40	21	19	19,2	2,0
Hořovice	349	367	11	7	99	48	24	21	14,3	2,6
Kladno	354	390	-1	12	69	31	11	13	5,9	0,5
Kolín	363	390	4	20	118	37	34	17	19,3	1,2
Kralupy nad Vltavou	357	388	1	19	94	34	10	15	11,3	0,7
Kutná Hora	362	368	8	14	178	42	87	15	34,3	2,6
Lysá nad Labem	359	383	-5	21	122	64	32	-28	17,6	3,3
Mělník	356	383	3	16	128	37	16	15	22,1	1,3
Mladá Boleslav	357	375	1	12	121	44	10	9	19,9	2,5
Mnichovo Hradiště	363	361	-3	8	159	50	30	21	31,2	4,1
Neratovice	357	375	-6	21	83	39	14	3	8,5	2,1
Nymburk	360	382	2	18	130	36	33	9	21,5	1,3
Poděbrady	372	381	8	10	163	61	44	34	27,6	2,5
Příbram	360	383	6	22	127	39	26	10	22,9	2,1
Rakovník	361	372	8	9	133	37	25	18	23,3	0,6
Říčany	355	364	1	3	148	76	28	28	23,6	6,2
Sedlčany	345	353	8	20	128	66	35	23	21,7	7,7
Slaný	350	383	-1	9	113	44	11	9	17,9	1,9
Vlašim	349	366	14	18	148	36	45	15	28,7	2,3
Votice	349	359	17	13	163	62	56	24	32,7	8,0

Výsledky domovního a bytového fondu v rámci měst a venkova jsou poměrně odlišné. V přepočtu trvale obydlených domů vyjádřených na 1 000 obyvatel převyšoval venkovský prostor městský téměř dvojnásobně, zatímco přepočtem trvale obydlených bytů na 1 000 obyvatel lze získat v obou vymezených územích již poměrně vyrovnané výsledky. Ve Střeodočeském kraji připadalo v roce 2001 na každých 1 000 obyvatel venkova celkem 357 bytů, ve městech o 19 bytů více. Oproti výsledkům Sčítání lidí, domů a bytů z roku 1991 do roku 2001 zaznamenán nárůst trvale obydlených bytů ve všech správních obvodech ORP vymezených městským prostorem a ve 21 SO ORP (z celkového počtu 26) vymezených venkovským prostorem.

V rámci Sčítání lidu, domů a bytů se zjišťuje také stáří trvale obydleného bytu podle období výstavby či následné rekonstrukce. V roce 2001 měly rozhodující podíl na bytovém fondu venkovských obcí Středočeského kraje byty vystavěné v letech 1946 až 1980. Oproti městskému prostoru, kde je podíl bytů dokončených od konce druhé světové války až do konce 70. let ještě vyšší (52,7 %), má venkov více vyrovnanou věkovou strukturu bytových jednotek, především těch dostavěných před rokem 1945. Velký podíl bytů vzniklý před tímto rokem vykazoval v rámci bytového fondu venkovský prostor v západních a severozápadních správních ORP Středočeského kraje – Slaný (47,4 %), Kralupy nad Vltavou (41,9 %), Rakovník (41 %), Mělník (40,9 %) a Kladno (40,5%). Největšího podílu venkovských bytů postavených či zrekonstruovaných od roku 1946 až do konce 80. let dosahovaly na celkové bytové struktúře z výsledků SLDB 2001 jižní a jihozápadní části kraje – SO ORP Sedlčany (64,4 %), Vlašim (64 %), Příbram (63,4 %) a Dobříš (62 %). To samé platí i o městském prostoru těchto správních obvodů, kde podíl bytů s obdobím výstavby (rekonstrukce) po roce 1945 převyšoval hranici 75 % na celkovém počtu trvale obydlených bytů. Po roce 1991 se projevem suburbanizace začala rozrůstat výstavba v zázemí Hl. m. Prahy, ve správních obvodech ORP Černošice, Říčany a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, což je možné potvrdit nadprůměrným podílem bytů postavených mezi roky 1991 a 2001.

Graf 10 Podíl trvale obydlených bytů podle období výstavby domu ve SO ORP v roce 2001

Určitou představu o úrovni bydlení na venkově mohou poskytnout přepočtené hodnoty ze SLDB 2001 na 1 bytovou jednotku. Překvapivě podobný výsledek pro venkovský i městský prostor byl vypočten u ukazatele vyjadřujícího průměrný počet osob na byt. V obou oblastech připadaly na 1 byt přibližně 3 osoby. V územním rozboru správních obvodů ORP dosahovaly průměrné hodnoty obdobného výsledku.

Jedním z ukazatelů vyjadřujících kvalitu bydlení je obytná plocha. Ta vyplývá z podlahové plochy obytných místností určených k trvalému bydlení. Podle údajů ze SLDB 2001 činila průměrná obytná plocha venkovského bytu 60 m². U bytů začleněných do městského prostoru dosahovala tato průměrná hodnota přibližně o 11 m² méně. Byty ve venkovských obcích Středočeského kraje tak byly v roce 2001 v průměru o pětinu větší než ve městech. Celková plocha venkovského obydlí, tedy i části bytu nesloužící k trvalému obývání, byla vyšší v průměru o 15 m² než tomu bylo u obydlí v městském prostoru.

Více prostoru k bydlení mají obyvatelé žijící na venkově. To potvrzují i výsledky zjištěné přepočtem obytné plochy na 1 osobu daného prostoru, která vychází průměrně o 3 m² více ve prospěch venkovského prostoru. V tomto porovnání nezaostává městský prostor na Černošicku a Říčansku, kde dosahuje průměr obytné plochy na 1 osobu přibližně hodnoty odpovídající průměru středočeských venkovských sídel.

Tab. 2.5.3 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu (m ²)	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Středočeský kraj	2,8	2,7	90,4	74,6	59,9	49,0	3,1	2,7	21,4	18,4
v tom SO ORP:										
Benešov	2,9	2,8	89,7	75,2	59,5	49,5	3,1	2,7	20,8	17,9
Beroun	2,8	2,6	89,5	71,2	59,7	46,8	3,1	2,6	21,5	18,0
Brandýs n.L.-S. Boleslav	2,8	2,7	93,5	77,6	62,3	51,3	3,2	2,8	22,0	18,9
Čáslav	2,8	2,7	93,2	79,1	60,9	51,9	3,1	2,8	21,7	19,0
Černošice	2,8	2,8	94,6	92,1	63,0	61,4	3,2	3,1	22,1	22,0
Český Brod	2,7	2,7	86,3	80,4	57,2	52,9	2,9	2,8	21,2	19,5
Dobříš	2,8	2,7	91,7	78,0	60,6	51,4	3,2	2,9	21,6	18,9
Hořovice	2,9	2,7	92,1	77,6	61,1	50,9	3,2	2,9	21,4	18,7
Kladno	2,8	2,6	90,1	66,6	59,6	43,5	3,1	2,5	21,1	17,0
Kolín	2,8	2,6	88,9	72,2	58,5	47,4	3,0	2,6	21,2	18,5
Kralupy nad Vltavou	2,8	2,6	88,8	67,5	59,2	44,0	3,1	2,5	21,1	17,1
Kutná Hora	2,8	2,7	90,7	74,9	59,4	48,9	3,0	2,7	21,5	18,0
Lysá nad Labem	2,8	2,6	89,7	74,8	60,1	48,9	3,1	2,7	21,6	18,7
Mělník	2,8	2,6	85,1	70,7	56,7	46,3	2,9	2,6	20,2	17,7
Mladá Boleslav	2,8	2,7	90,9	74,5	60,2	49,2	3,1	2,7	21,5	18,5
Mnichovo Hradiště	2,8	2,8	89,7	80,9	58,5	53,1	3,0	2,9	21,2	19,1
Neratovice	2,8	2,7	87,9	70,8	58,6	45,9	3,1	2,7	20,9	17,2
Nymburk	2,8	2,6	90,8	75,3	60,2	49,9	3,1	2,7	21,7	19,1
Poděbrady	2,7	2,6	91,0	84,7	60,6	55,6	3,1	2,9	22,5	21,2
Příbram	2,8	2,6	89,6	68,7	59,1	44,4	3,1	2,5	21,3	17,0
Rakovník	2,8	2,7	88,3	72,4	58,7	47,3	3,0	2,7	21,2	17,6
Říčany	2,8	2,7	97,4	89,6	64,3	59,2	3,3	3,1	22,8	21,6
Sedlčany	2,9	2,8	87,6	77,9	58,0	51,3	3,0	2,8	20,0	18,1
Slaný	2,9	2,6	87,4	72,1	58,0	47,5	2,9	2,6	20,3	18,2
Vlašim	2,9	2,7	89,1	69,3	59,0	45,5	3,0	2,6	20,6	16,6
Votice	2,9	2,8	87,5	76,9	57,7	51,6	3,0	2,8	20,2	18,5

Výsledky z **dokončené bytové výstavby v letech 2001 až 2008** staví Středočeský kraj v rámci České republiky mezi regiony s nejvyšším nárůstem nového bydlení. Nejvíce tomu přispívá proces tzv. suburbanizace, při kterém dochází k přesouvání obyvatel z jádrového města do jeho zázemí. Populační velikosti jádra přesunu odpovídá také rozsáhlost samotného procesu. Ten je logicky nejsilnější v zázemí Hl. m. Prahy, tedy centrální části Středočeského kraje. Suburbanizační proces je vidět jak na výsledcích správních obvodů z hlediska populačního vývoje, kterému se věnují předchozí kapitoly, tak v Tab. 2.5.4. Nejvyšší přepočítané průměrné roční hodnoty dokončených bytů na počet obyvatel v letech 2001 až 2008 jsou u venkovského prostoru ve správních obvodech ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (16,3 dokončených bytů na 1 000 obyvatel), Černošice (13,0) a Říčany (11,1) a u městského prostoru ve správních obvodech ORP Černošice (13,8) a Lysá nad Labem (10,6). Vysoká hodnota přepočteného

ukazatele u posledního jmenovaného je dána intenzivní bytovou výstavbou v rámci revitalizace vojenských objektů ve městě Milovice.

Bytová výstavba po roce 2000 zaznamenala určité změny ve velikosti dokončených bytů. V porovnání s výsledky bytového fondu z roku 2001 je patrný rozdíl mezi hodnotou průměrné obytné plochy trvale obydleného bytu, které dosahovaly byty Středočeského kraje z dat SLDB 2001, a průměrnou obytnou plochou dokončených bytů po roce 2001. Z toho vyplývá, že v současnosti se oproti předchozím letům staví prokazatelně větší byty. Zejména pak na venkově, což dokazuje vyšší průměrná obytná plocha dokončeného bytu v letech 2001 až 2008 v obcích venkovského prostoru oproti městskému prostoru (téměř o 15 m²). I přesto jsou některé oblasti v kraji, které naopak ve stejném období vykazovaly větší bytové jednotky v prostoru měst. To je patrné především v jižní části Středočeského kraje, konkrétně ve SO ORP Sedlčany a Vlašim. Na Říčansku, Neratovicku a Mnichovohradištsku jsou rozdíly mezi městským a venkovským prostorem minimální. Nejvyšší obytnou plochu na jeden dokončený byt vykazovaly obce venkovského prostoru ve správních obvodech ORP Kladno, Český Brod, Říčany a Černošice.

Tab. 2.5.4 Dokončené byty v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)						Podíl dokončených bytů (%)					
	na 1 000 obyvatel		index 2008/2001 (%)		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Středočeský kraj	6,3	4,0	404,7	99,0	87,4	72,6	75,8	42,7	11,8	33,8	7,5	10,7
v tom SO ORP:												
Benešov	6,5	4,8	195,0	164,3	90,3	62,3	83,1	33,1	-	39,7	8,1	9,6
Beroun	6,0	4,2	709,6	294,3	89,0	72,2	70,2	39,7	9,6	42,1	8,4	9,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	16,3	7,0	95,0	46,6	86,3	68,0	86,1	37,2	7,1	48,1	5,7	11,4
Čáslav	6,2	5,0	1 628,6	243,2	90,2	62,2	53,5	39,8	24,9	21,1	12,5	13,4
Černošice	13,0	13,8	335,2	48,4	92,4	86,7	65,0	52,9	26,0	34,2	6,5	6,1
Český Brod	7,3	2,9	661,9	123,1	94,5	71,1	83,6	49,4	3,8	34,0	5,8	9,6
Dobříš	5,5	2,8	95,2	230,0	81,5	55,0	77,5	42,0	0,8	14,8	12,9	10,2
Hořovice	3,3	2,8	380,6	35,9	89,5	65,4	77,5	35,3	6,7	52,5	13,5	9,8
Kladno	6,3	1,5	882,8	124,3	97,5	74,9	86,5	50,5	6,4	12,3	4,5	20,3
Kolín	4,6	4,3	879,3	210,7	79,2	45,7	69,0	12,8	19,3	62,3	6,1	6,5
Kralupy nad Vltavou	4,8	1,0	762,5	15,8	85,6	74,9	86,7	45,1	1,6	3,5	7,7	22,9
Kutná Hora	3,7	2,2	279,1	263,6	83,3	70,0	70,2	56,6	12,2	21,8	13,1	14,1
Lysá nad Labem	3,5	10,6	150,0	50,0	89,7	65,5	93,1	10,3	-	2,8	4,0	33,1
Mělník	5,4	2,4	1 675,0	-	71,8	65,4	57,2	47,4	15,4	16,0	17,7	10,5
Mladá Boleslav	5,1	3,5	277,3	42,4	87,4	57,8	84,4	30,7	4,9	56,6	6,7	5,5
Mnichovo Hradiště	4,7	1,9	126,3	-	82,7	83,1	77,7	64,1	2,2	-	12,6	20,3
Neratovice	5,3	1,0	170,6	58,8	84,0	85,8	93,1	81,4	2,8	-	3,5	9,9
Nymburk	2,8	1,3	693,3	8,3	85,3	64,1	83,3	36,4	8,5	53,3	5,9	6,0
Poděbrady	3,7	5,2	656,3	9,5	68,7	56,0	58,7	17,4	21,1	63,2	9,3	8,5
Příbram	2,9	1,2	187,5	69,9	80,5	75,6	69,1	51,0	1,8	9,0	13,7	20,0
Rakovník	1,3	1,4	84,6	214,3	84,3	68,3	73,4	47,0	4,3	13,6	9,8	9,7
Říčany	11,1	6,2	425,3	194,5	94,0	97,9	86,8	84,4	7,6	10,7	2,5	3,3
Sedlčany	3,9	1,3	102,3	41,2	79,4	89,1	55,0	64,3	11,1	-	14,0	25,0
Slaný	4,8	2,5	1 704,3	255,6	80,7	79,5	65,0	52,2	26,2	12,9	6,2	22,8
Vlašim	3,0	1,5	186,4	100,0	78,5	86,8	73,1	71,3	-	8,7	11,6	19,3
Votice	1,8	2,9	130,0	112,5	81,1	74,0	84,9	61,5	-	16,3	8,5	7,7

2.6. Občanská a technická vybavenost

Množství a kvalita občanské i technické vybavenosti a služeb s nimi spojených jsou častými znaky odlišujícími venkovský prostor od městského. Pro oblast vybavenosti bylo zvoleno porovnání pouze venkovského prostoru, neboť v městském prostoru je zastoupení technické i občanské vybavenosti téměř stoprocentní. Obecně je dáno, že s velikostí obce přibývá a vylepšuje se zázemí sídla. Sociální, zdravotnická, kulturní, školní, informační, dopravní a technická infrastruktura obce a daného regionu je více-méně závislá na toku financí, které především malé obce získávají velmi složitou cestou. Jednou a mnohdy i jedinou takovou možností bývá čerpání financí z dotací fondů EU.

Základním zdrojem dat na úrovni obcí v občanské a technické vybavenosti je soubor hodnot ukazatelů databáze městské a obecní statistiky (MOS). Pro účely této publikace byla též použita externí data z oblasti územně plánovací dokumentace (ÚPD). Vzhledem k tomu, že se databáze MOS naplňuje v oblasti občanské vybavenosti zejména z externích administrativních zdrojů a aktualizace některých dat neprobíhá každoročně, jsou v jednotlivých oblastech zachyceny poslední dostupné údaje z let 2006 a 2007. V rámci této podkapitoly byly přepočítány výskyty jednotlivých prvků, zahrnutých do občanské a technické vybavenosti, v závislosti na velikosti obce podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008. Na tyto výsledky poukazuje Graf 11.

Školská zařízení jsou ve venkovských obcích zřizována především v těch střediskových, na které je vázána veřejná doprava. Časový interval veřejné dopravy bývá často přizpůsobován školní výuce. Výsledky z roku 2006 dokazují, že mnohem častěji než základní školy (28,6 % obcí) jsou ve venkovských obcích Středočeského kraje provozovány mateřské školy (40,1 %). Podíl obcí disponující těmito zařízeními se od roku 2000 výrazně nezměnil. Stagnace či dokonce mírný pokles stavu školských zařízení na venkově není příliš lichotivá vizitka rozvoje venkovských obcí a venkovské společnosti. Největší koncentrace mateřských škol v obcích venkova byla v roce 2006 zaznamenána v oblastech severně od Prahy.

Tab. 2.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

v %

	Podíl obcí se školou						Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní							
			s 1. - 9. ročníkem		s 1. - 5. ročníkem ¹⁾					
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Středočeský kraj	40,3	40,1	11,9	11,5	30,5	28,6	80,5	61,6	34,4	32,5
v tom ORP:										
Benešov	31,1	28,9	15,6	17,8	28,9	26,7	75,6	68,9	31,1	31,1
Beroun	51,1	48,9	8,9	6,7	37,8	35,6	93,3	57,8	44,4	37,8
Brandýs n.L.-S. Boleslav	50,9	52,8	5,7	3,8	35,8	32,1	88,7	75,5	35,8	34,0
Čáslav	34,3	34,3	8,6	8,6	22,9	22,9	68,6	60,0	31,4	31,4
Černošice	48,4	46,9	10,9	10,9	40,6	39,1	75,0	62,5	35,9	34,4
Český Brod	43,5	39,1	8,7	8,7	34,8	21,7	47,8	34,8	21,7	17,4
Dobříš	43,5	43,5	13,0	8,7	39,1	34,8	82,6	60,9	43,5	43,5
Hořovice	45,7	42,9	14,3	14,3	37,1	34,3	94,3	65,7	31,4	25,7
Kladno	54,8	54,8	14,3	16,7	47,6	47,6	81,0	66,7	40,5	40,5
Kolín	44,6	44,6	15,4	13,8	33,8	27,7	84,6	58,5	33,8	29,2
Kralupy nad Vltavou	52,9	58,8	5,9	5,9	41,2	41,2	100,0	76,5	47,1	41,2
Kutná Hora	37,5	35,4	14,6	12,5	22,9	20,8	66,7	52,1	43,8	37,5
Lysá nad Labem	42,9	57,1	28,6	28,6	28,6	28,6	100,0	85,7	57,1	42,9
Mělník	47,4	52,6	18,4	18,4	47,4	47,4	92,1	78,9	47,4	47,4
Mladá Boleslav	28,6	25,3	9,9	8,8	17,6	17,6	79,1	53,8	27,5	27,5
Mnichovo Hradiště	38,1	38,1	4,8	4,8	33,3	23,8	81,0	57,1	38,1	28,6
Neratovice	66,7	77,8	11,1	11,1	66,7	66,7	77,8	44,4	55,6	55,6
Nymburk	51,4	51,4	10,8	10,8	37,8	37,8	73,0	62,2	37,8	27,0
Poděbrady	45,5	45,5	6,1	6,1	27,3	27,3	84,8	81,8	21,2	18,2
Příbram	30,0	31,4	8,6	8,6	18,6	18,6	61,4	57,1	27,1	28,6
Rakovník	40,7	40,7	16,0	14,8	30,9	27,2	88,9	61,7	34,6	34,6
Říčany	31,9	38,3	6,4	8,5	21,3	21,3	85,1	61,7	19,1	19,1
Sedlčany	45,0	45,0	35,0	35,0	50,0	50,0	95,0	90,0	60,0	65,0
Slaný	32,7	28,6	8,2	10,2	18,4	20,4	89,8	65,3	26,5	26,5
Vlašim	20,8	20,8	12,5	10,4	12,5	12,5	70,8	37,5	27,1	25,0
Votice	42,9	35,7	21,4	21,4	35,7	28,6	85,7	57,1	64,3	78,6

	Podíl obcí s ordinací (%)						Podíl obcí se zařízením lékárenské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé ⁴⁾ (%)		praktického lékaře pro děti a dorost ⁴⁾ (%)		stomatologa ⁴⁾ (%)		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Středočeský kraj	22,6	21,4	15,8	14,6	12,0	10,5	3,6	4,2	.	5
v tom SO ORP:										
Benešov	26,7	26,7	13,3	8,9	17,8	11,1	4,4	4,4	7	14
Beroun	31,1	31,1	22,2	22,2	20,0	17,8	2,2	2,2	-	-
Brandýs n.L.-S. Boleslav	22,6	24,5	11,3	11,3	13,2	9,4	1,9	3,8	4	2
Čáslav	11,4	8,6	14,3	17,1	5,7	2,9	-	2,9	11	14
Černošice	21,9	20,3	14,1	10,9	12,5	12,5	3,1	3,1	4	6
Český Brod	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	-	-	-	10	7
Dobříš	21,7	21,7	17,4	17,4	8,7	4,3	4,3	8,7	-	-
Hořovice	17,1	14,3	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	8,6	5	5
Kladno	38,1	35,7	28,6	28,6	21,4	21,4	2,4	2,4	19	13
Kolín	24,6	24,6	16,9	16,9	15,4	13,8	9,2	9,2	3	7
Kralupy nad Vltavou	35,3	29,4	11,8	11,8	5,9	5,9	11,8	11,8	-	-
Kutná Hora	20,8	18,8	6,3	6,3	12,5	12,5	2,1	4,2	-	-
Lysá nad Labem	14,3	42,9	28,6	14,3	14,3	14,3	-	-	-	-
Mělník	31,6	34,2	28,9	26,3	15,8	18,4	10,5	10,5	-	11
Mladá Boleslav	22,0	17,6	18,7	15,4	13,2	7,7	-	1,1	-	5
Mnichovo Hradiště	14,3	9,5	4,8	4,8	4,8	4,8	-	4,8	-	9
Neratovice	33,3	22,2	33,3	22,2	22,2	22,2	-	-	-	23
Nymburk	18,9	18,9	18,9	18,9	13,5	8,1	5,4	5,4	-	-
Poděbrady	12,1	9,1	6,1	-	6,1	9,1	-	-	2	2
Příbram	24,3	18,6	12,9	12,9	7,1	5,7	1,4	1,4	3	3
Rakovník	25,9	24,7	19,8	18,5	9,9	12,3	3,7	3,7	7	9
Říčany	12,8	12,8	8,5	8,5	8,5	8,5	4,3	4,3	-	-
Sedlčany	50,0	50,0	65,0	60,0	15,0	15,0	10,0	10,0	7	7
Slaný	16,3	18,4	4,1	4,1	6,1	2,0	2,0	2,0	-	-
Vlašim	14,6	14,6	12,5	12,5	10,4	8,3	4,2	6,3	-	-
Votice	35,7	35,7	14,3	14,3	21,4	28,6	-	-	.	-

¹⁾ obce, kde byl 1.-5. ročník samostatně nebo jako součást školy s 1.-9. ročníkem

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

Více než 3/4 venkovských obcí ve SO ORP Neratovice provozovalo v tomto roce na svém území zařízení typu mateřských škol. Vysoké podíly obcí s těmito zařízeními a značný nárůst mezi lety 2000 až 2006 je dán u malých správních obvodů ORP (Neratovice, Lysá nad Labem, Kralupy nad Vltavou) částečně celkově nízkým počtem obcí. Objektivnější výsledky tak vykazují regiony s větším souborem venkovských obcí, kde každá druhá obec poskytuje předškolní péči. Právě tyto regiony zaznamenaly ve sledovaném období na svém území nárůst těchto zařízení. Jde především o SO ORP Brandýs nad Labem a Mělník. Provoz mateřských škol není pouze výsadou velkých obcí. Tímto zařízením disponuje ve Středočeském kraji 1/4 venkovských sídel o velikosti do 499 obyvatel a 3/4 obcí s populací 500 až 999.

Provoz základních škol je pro venkovské obce, ve finančním vyjádření výdajů, náročnější než provoz mateřské školky a navíc počet dětí v dané věkové skupině, nezbytný pro provoz základní školy v obci, často neodpovídá celkové kapacitě školského zařízení. Vysoký podíl obcí s počtem nad 1 000 obyvatel nám dokazuje to, že základní školy fungují převážně v tzv. střediskových obcích. Velký rozdíl vykazuje venkov ve velikosti základních škol. Zatímco 28,6 % venkovských obcí disponuje základní školou bez ohledu na to zda má nebo nemá 2. stupeň, pouze 11,5 % obcí provozuje školu s oběma stupni základního vzdělání (1. - 9.ročník). Největší podíl obcí se základní školou s 1. - 9. třídou dosahují z územního hlediska jižní periferie kraje s nižší koncentrací obcí (SO ORP Sedlčany, Votice). Základní školy, které mají alespoň první stupeň základního vzdělání (1. - 5. třída), se nejčastěji objevují v obcích na Neratovicku, Sedlčansku, Kladensku a Mělnicku.

K všeobecné vzdělanosti přispívá také provozování **veřejných knihoven**. Z výsledků z dat roky 2000 a 2006 je patrné rapidní snížení stavu knihoven ve venkovských obcích během tohoto období. V rámci šestiletého období bylo ve 200 venkovských obcích Středočeského kraje zrušeno celkem 322 knihoven včetně poboček. Jedná se o 33% pokles počtu knihoven ve Středočeském kraji, přičemž průměrné snížení u ostatních krajů

činilo za stejné období přibližně jen 10 procent. V roce 2000 provozovala veřejnou knihovnu každá venkovská obec ve SO ORP Kralupech nad Vltavou a Lysé nad Labem, téměř sto procentní podíl vykazovaly také obce venkovského prostoru na Berounsku a Hořovicku. Do roku 2006 zde došlo ke snížení počtu knihoven ve třetině venkovských obcí. Jedinou oblastí, ve které se i přes mírné snížení dařilo zachovat na venkovských sídlech veřejné knihovny, je Sedlčansko (90 % obcí evidujících knihovny). Knihovnická činnost je vykonávána v obcích všech velikostí. Téměř 40 % malých obcí s počtem do 199 obyvatel provozovalo v roce 2006 na svém území knihovnu či její pobočku.

Mezi další služby, poskytované občanům obce, patří provozování **poštovních služeb**. V roce 2006 byla v každé třetí venkovské obci Středočeského kraje v provozu pobočka České pošty s. p. I přes výrazné navýšení nových trendů v podobě internetové komunikace a financování bylo mezi lety 2000 až 2006 zaznamenáno snížení počtu poštovních poboček u 20 venkovských obcí (z 365 obcí v roce 2000). Největší podíly obcí, které disponovaly v roce 2006 poštovním úřadem, vykazovaly správní obvody ORP na jihu kraje – Votice a Sedlčany. V těchto regionech došlo také mezi lety 2000 až 2006 k otevření poštovních poboček ve venkovských obcích, ve kterých se v roce 2000 tato zařízení nenacházela (o 20 % více na Voticku, o 8 % více na Sedlčansku). Nízké zastoupení poštovních poboček ve venkovských obcích se projevuje na východ od Hl. m. Prahy, především ve správních obvodech ORP Český Brod, Říčany, Poděbrady. Pobočky poštovního ústavu bývají provozovány zpravidla v obcích s vyšší populací. Podíl obcí s počtem 1 000 obyvatel a více, které mají na svém území poštovní úřad, na celkovém počtu venkovských sídel činí téměř 90 %. Pošta je i v každé druhé obci s počtem obyvatel mezi 500 do 999.

Na základě výsledků získaných z Ústavu zdravotnických informací a statistiky za rok 2007 lze porovnávat určitým způsobem **zdravotnické zázemí** v jednotlivých venkovských obcích a správních obvodech. Na úrovni venkovského prostoru lze v otázce zdravotní péče hovořit zpravidla o poskytování služeb praktickými (privátními) lékaři. Průměrně každá pátá obec středočeského venkova disponovala v roce 2007 ordinací praktického lékaře pro dospělé. Ve SO ORP Sedlčany připadal výskyt takové ordinace dokonce na každou druhou venkovskou obec. Více než třetinový podíl obcí, ve kterých se nacházelo toto zdravotní zařízení, vykazovaly také SO ORP Lysá nad Labem, Votice a Kladno. Největší podíl venkovských obcí disponujících ordinací praktického lékaře určené pro děti a dorost mělo opět Sedlčansko (60 % obcí).

V hodnocení vybavenosti obcí **sociální péči** byly použity výsledky z šetření domů s pečovatelskou službou. Tato zařízení jsou zpravidla zřizována a vedena samotnými obcemi jako bytové jednotky poskytované seniorům. Nejvíce bytů takto definovaných sociálních zařízení, přepočtených na 1 000 obyvatel daného území ve věku 65 a více let, vykazoval v roce 2007 venkovský prostor SO ORP Neratovice. V období let 2000 až 2007 došlo k nárůstu nových domů s pečovatelskou službou na venkově v severních regionech Středočeského kraje (SO ORP Neratovice, Mělník, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště).

Pro každou obec je důležitým krokem naplnění základních podmínek pro obyvatelnost svého správního území, tj. přísun hlavních energetických zdrojů sloužící k trvalému bydlení. Tím jsou myšleny voda, elektřina, plyn a možnost odstranění odpadů. Každá obec si klade za cíl zřízení potřebných technických instrumentů k fungování kompaktnosti své obce a k lepší spokojenosti obyvatelstva. Tyto instrumenty jsou souhrnně nazývány ve statistických rozborech **technickou vybaveností**. Údaje o základní technické vybavenosti obce (napojení na vodovod, plynofikace, kanalizace) vycházely z dotazování příslušných správních orgánů obce v roce 2006.

Podle dosažených výsledků z roku 2006 bylo napojeno na **veřejný vodovod** přibližně sedm z deseti obcí venkovského prostoru Středočeského kraje. Ještě v roce 2000 platilo toto obecné tvrzení pouze u šesti z deseti venkovských obcí. Stoprocentní vybaveností obcí veřejným vodovodem se můžou pochlubit venkovská sídla ve SO ORP Votice. V severně umístěných regionech kraje, ve SO ORP Kralupy nad Vltavou, Mělník, Mnichovo Hradiště a Neratovice, nebyla na veřejný vodovod v roce 2006 napojena pouze jedna venkovská obec. SO ORP Dobříš a Sedlčany vykazovaly dvě obce nepropojené systémem veřejného vodovodu. Nejvíce obcí s nedostupnou vodovodní sítí bylo zaznamenáno ve venkovském prostoru správního obvodu ORP Kolín (35 z celkově 65 venkovských obcí) a Nymburk (20 z 37 obcí). Nejnižší podíl venkovských obcí napojených na veřejný vodovod vykazovaly území SO ORP Čáslav, Hořovice a Mnichovo Hradiště. Příznivá je existence vodovodního systému v každé druhé malé obci venkovského prostoru Středočeského kraje s počtem obyvatel do 199 obyvatel. Se vzrůstající velikostí sídla se také úměrně navyšuje podíl obcí napojených na vodovod.

V letech 2000 až 2006 došlo k dvojnásobnému nárůstu venkovských obcí připojených na **kanalizační síť s čističkou odpadních vod (ČOV)**. Vysokému navýšení podílu těchto obcí na venkově přispívá časté uplatnění žádostí o čerpání z dotačních fondů na vybudování ČOV na území obce. I přes tento velký krok kupředu zůstaly v roce 2006 necelé dvě třetiny obcí středočeského venkova bez napojení kanalizační sítí s ČOV. Největší nárůst venkovských obcí napojených na ČOV byl mezi roky 2000 a 2006 v pražském zázemí, konkrétně ve správních obvodech ORP Brandýs nad Labem (o 20 obcí více) a Černošice (o 18 obcí více). Oba regiony tak v roce 2006 měly na svém území 2/3 z počtu venkovských sídel s možností

kanalizačního vyústění do ČOV. Jediným SO ORP, ve kterém se ve zmiňovaném šestiletém období nezměnil počet obcí s napojením kanalizace na ČOV, bylo Vlašimsko. Vybudovanou ČOV na venkově mají nejčastěji velké obce s více než 1 000 obyvateli. Postupně se však i malé obce snaží vynakládat prostředky s finančním přispěním ze strukturálních fondů do výstavby ČOV napojené na kanalizační síť.

K nejvyššímu nárůstu došlo u venkovských obcí Středočeského kraje (až trojnásobného) v časovém období let 2000 až 2006 v případě **připojení obce na rozvod plynu**. Stejně jako u napojení na kanalizační síť s ČOV, tak i podíl plynofikovaných obcí středočeského venkova nepřesahoval v roce 2006 hranici 40 % z celkového počtu sídel venkovského prostoru. Nejvyšší počet a zároveň i podíl venkovských sídel připojených na rozvod plynu na venkovském prostoru vykazoval v roce 2006 správní obvod ORP Kolín. Pouze dvě obce kolínského venkova nebyly v tomto roce plynofikovány. Vysoký podíl plynofikace vykazoval také SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, kde 2/3 venkovských obcí bylo připojeno k rozvodu plynu. Nejslabší proces plynofikace obcí proběhl ve venkovských oblastech SO ORP Sedlčany, kde byla na plyn napojená pouze 1 z 20 venkovských obcí daného regionu. Českokobrodsko, Kutnohorsko a Dobříšsko byly dalšími regiony s nízkým podílem obcí venkovského prostoru napojených k rozvodu plynu. Obdobně jako tomu bylo v případě dříve hodnocené technické vybavenosti obcí, je míra plynofikace venkovských obcí také závislá na velikosti populace, neboť 2/3 sídel venkovského prostoru s počtem vyšším než 1 000 obyvatel jsou připojeny na rozvod plynu.

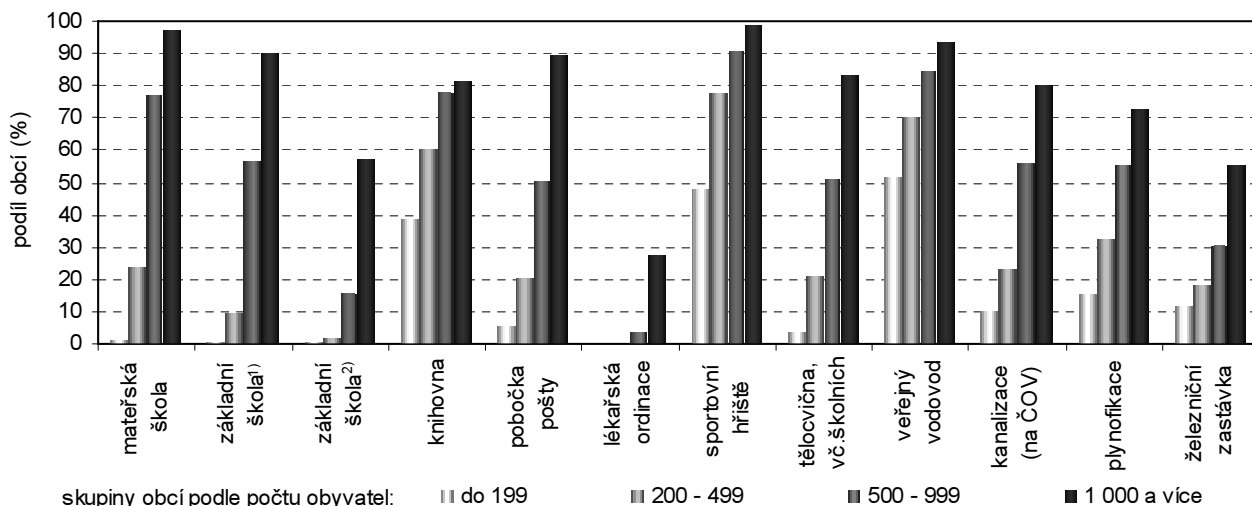
Tab. 2.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

v %

	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
Středočeský kraj	59,5	71,7	17,7	34,7	13,9	38,7	23,3	24,0	25,9	51,4
v tom SO ORP:										
Benešov	66,7	71,1	22,2	42,2	6,7	20,0	28,9	26,7	64,4	80,0
Beroun	53,3	57,8	13,3	26,7	17,8	73,3	22,2	26,7	6,7	51,1
Brandýs n.L.-S. Boleslav	60,4	83,0	24,5	62,3	28,3	75,5	17,0	17,0	32,1	56,6
Čáslav	34,3	48,6	5,7	11,4	11,4	71,4	8,6	14,3	37,1	68,6
Černošice	68,8	87,5	42,2	70,3	18,8	62,5	28,1	25,0	70,3	84,4
Český Brod	39,1	60,9	17,4	21,7	4,3	13,0	17,4	17,4	13,0	26,1
Dobříš	78,3	91,3	13,0	43,5	8,7	13,0	13,0	17,4	60,9	78,3
Hořovice	57,1	68,6	-	11,4	17,1	37,1	22,9	22,9	14,3	60,0
Kladno	81,0	88,1	26,2	52,4	40,5	95,2	21,4	21,4	35,7	66,7
Kolín	36,9	46,2	20,0	32,3	6,2	38,5	33,8	35,4	24,6	47,7
Kralupy nad Vltavou	88,2	94,1	23,5	41,2	35,3	58,8	35,3	35,3	11,8	52,9
Kutná Hora	43,8	60,4	14,6	25,0	4,2	18,8	37,5	37,5	29,2	52,1
Lysá nad Labem	57,1	57,1	-	42,9	14,3	42,9	14,3	28,6	14,3	28,6
Mělník	92,1	97,4	18,4	42,1	10,5	36,8	31,6	36,8	26,3	52,6
Mladá Boleslav	78,0	83,5	14,3	28,6	8,8	25,3	25,3	26,4	-	29,7
Mnichovo Hradiště	90,5	95,2	4,8	14,3	14,3	28,6	14,3	14,3	14,3	33,3
Neratovice	88,9	88,9	11,1	44,4	33,3	77,8	44,4	44,4	22,2	77,8
Nymburk	13,5	45,9	21,6	35,1	8,1	32,4	27,0	24,3	21,6	56,8
Poděbrady	36,4	48,5	3,0	27,3	6,1	30,3	18,2	18,2	12,1	36,4
Příbram	55,7	62,9	18,6	34,3	2,9	14,3	5,7	7,1	12,9	51,4
Rakovník	60,5	75,3	8,6	19,8	13,6	18,5	42,0	42,0	9,9	17,3
Říčany	48,9	70,2	21,3	48,9	25,5	46,8	8,5	12,8	31,9	66,0
Sedlčany	85,0	90,0	35,0	40,0	-	5,0	10,0	10,0	35,0	70,0
Slaný	40,8	59,2	6,1	18,4	20,4	51,0	22,4	18,4	12,2	28,6
Vlašim	66,7	77,1	31,3	31,3	10,4	12,5	4,2	4,2	41,7	54,2
Votice	100,0	100,0	14,3	35,7	21,4	42,9	57,1	57,1	42,9	64,3

K trvalému rozvoji obce slouží **územně plánovací dokumentace (ÚPD)** v podobě územního plánu. Ten bývá strategickým pilířem měst a obcí, často je vypracováván i mikroregiony. V období 2000 až 2007 došlo k dvojnásobnému navýšení počtu venkovských obcí Středočeského kraje s touto vypracovanou a schválenou dokumentací a z definitivních výsledků z roku 2007 lze potvrdit, že každá druhá obec venkovského prostoru měla vypracovanou strategii rozvoje svého území. Mezi oblastmi s největším podílem obcí, které disponovaly ÚPD, patřil SO ORP Černošice, Benešov, Dobříš a Neratovice.

Graf 11 Podíl občanské a technické vybavenosti ve velikostních skupinách venkovských obcí Středočeského kraje v roce 2006

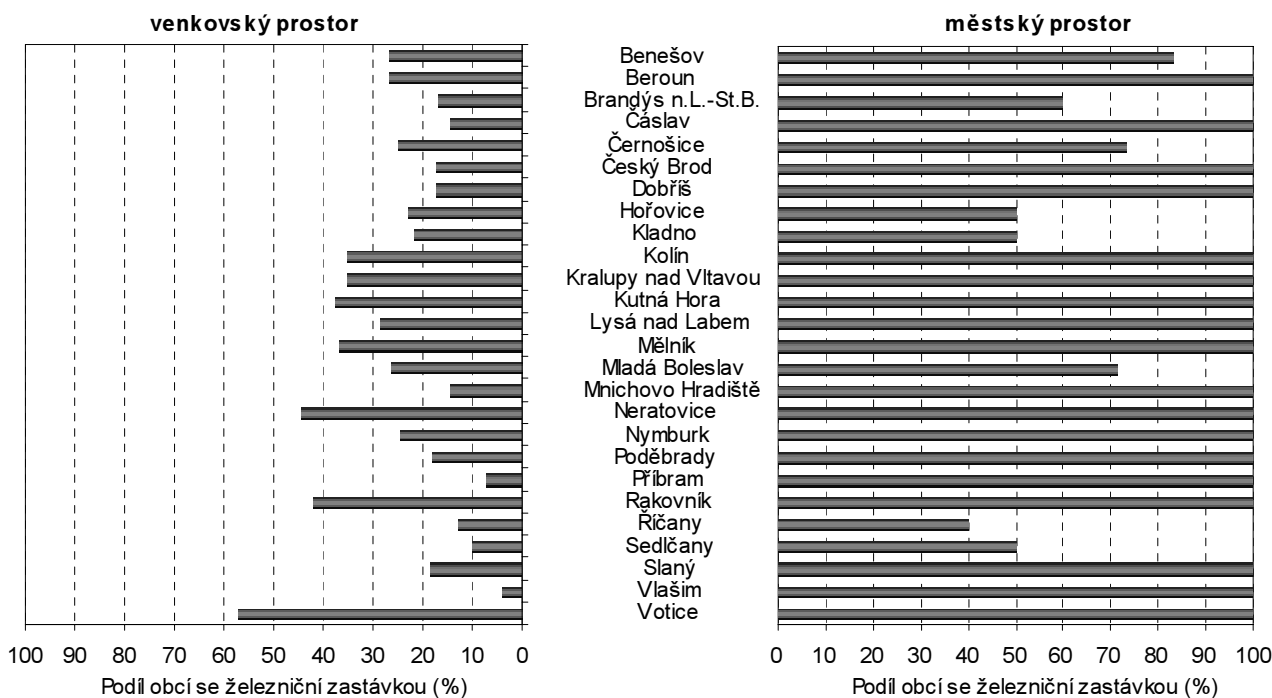

¹⁾ obce, kde byl 1.-5. ročník samostatně nebo jako součást školy s 1.-9. ročníkem

²⁾ základní školy s 1. - 9. ročníkem

Důležitým aspektem v rozvoji obce a regionu je schopnost zajistit na svém území **dopravní obslužnost veřejnou dopravou**. Autobusová doprava je zajišťována ve většině obcí, mnohdy spojuje i části obce odlehlé od své centrální sídelní oblasti. I přes častý výskyt autobusových zastávek bývá autobusová přeprava v malých venkovských obcích zajišťována s velkými časovými intervaly. To zpravidla neplatí pro zázemí velkých měst, především suburbanizační prostory v okolí Hl. m. Prahy. Díky těmto aspektům mají značnou výhodu obce s využitím železniční přepravy. V roce 2006 měla přibližně 1/4 venkovských obcí umístěnu na svém území železniční zastávku. U 1/2 správních obvodů ORP byla ve venkovském prostoru v období mezi roky 2000 a 2006 zaznamenána určitá změna (růst či pokles) v podílu obcí se železniční zastávkou, celkově v kraji během zmiňovaného období přibýlo 7 venkovských obcí s možností vlakové osobní přepravy, nejvíce pak ve správních obvodech ORP Beroun, Čáslav, Mělník, Říčany (ve všech SO ORP po dvou nových obcích se zastávkou). Z průzkumu z roku 2006 je patrné, že největší podíl obcí s výskytem funkční železniční zastávky na venkově vykazovalo Voticko (57,1 %), Neratovicko (44,4 %), Rakovnicko (42 %). Všeobecně vysoká intenzita železniční přepravy je v oblastech, kam zasahují hlavní železniční koridory (Praha – Kolín/Pardubice, Praha – Ústí nad Labem, Praha – Píseň, Praha – České Budějovice). Naopak malý podíl z celkového souboru venkovských obcí disponujících vlakovou zastávkou vykazoval SO ORP Vlašim (4,2 %) a Příbram (7,1 %).

Graf 12 Podíl obcí ve SO ORP se železniční zastávkou v roce 2006

2.7. Územní rozdíly venkovského prostoru

Pomocí stanoveného vymezení venkovských obcí Středočeského kraje byly na základě dat podle obcí spočteny v celé Kapitole 2 charakteristiky za venkovský a městský prostor podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jednotlivé podkapitoly nám umožnily znázornění postavení venkovského a zároveň i městského prostoru kraje a vzájemné porovnání jednotlivých správních obvodů ORP.

V úvodu celé publikace byla kladena otázka, zda-li existují významné regionální rozdíly uvnitř venkovského prostoru kraje. Středočeský kraj je díky své velikosti, přírodním podmínkám a sídelní struktuře nehomogenním územním celkem. Z předchozích charakteristik venkovského prostoru v jednotlivých podkapitolách je patrné, že některé správní obvody obcí s rozšířenou působností vykazují velmi podobné znaky a často se jejich postavení dle minimální či maximální hodnoty daného ukazatele shoduje a opakuje. Podobnost je ovlivněna přírodními podmínkami, sídelní strukturou a dostupností velkého spádového centra, hlavního města Prahy.

Na základě dosažených výsledků a územní přibuznosti mohou být správní obvody ORP vyčleněny do 4 velkých základních venkovských skupin/oblastí s příznačnými charakteristickými vlastnostmi. V následujícím popisu jsou u jednotlivých oblastí vyzdvihnuta specifika, tj. extrémní hodnoty ukazatelů v porovnání s dosaženým průměrem venkovského prostoru Středočeského kraje:

1. Centrální oblast

(SO ORP: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Černošice, Říčany)

- vysoká hustota zalidnění (90 - 135 obyvatel na km²)
- vysoký podíl obcí s počtem obyvatel nad 1 000 (13 - 30 %)
- snižující se podíl plochy venkovského prostoru ve prospěch městského
- velký počet obyvatel na 1 venkovskou obec (560 - 800)
- vyšší podíl dětí ve věku do 14 let (17 - 18 %)
- vyšší obecná míra porodnosti (45 - 50 ‰)
- vysoký přirozený (nad 1 ‰) i migrační přírůstek obyvatelstva (přes 40 ‰)
- vyšší rozvodovost (nad 3 ‰)
- vyšší nárůst podnikatelské aktivity (20 - 22 % v letech 2001 až 2008)
- nadprůměrná míra ekonomické aktivity (nad 60 %)
- vysoká míra ekonomické aktivity u obyvatelstva ve věku 55 - 64 let (přes 40 %)
- nízká registrovaná míra nezaměstnanosti (2,5 - 3,0 %)
- dynamická bytová výstavba v letech 2001 až 2008
- nadprůměrná obytná plocha nově dokončených bytů v roce 2001 až 2008

Venkovské obce správních obvodů této oblasti se nachází v těsné blízkosti Hl. m. Prahy, která tyto regiony silně ovlivňuje. Venkovský prostor se zde v některých charakteristikách blíží až prostředí městskému.

2. Oblast přechodných regionů

(SO ORP: Český Brod, Beroun, Hořovice, Kladno, Kralupy nad Vltavou, Lysá nad Labem, Neratovice)

- nadprůměrná hustota zalidnění (60 - 125 obyvatel na km²)
- vysoký podíl obcí nad 1 000 obyvatel (13 - 33 %)
- velký počet obyvatel na 1 venkovskou obec (490 - 850)
- nadprůměrná míra ekonomické aktivity (nad 60 %)
- nadprůměrná obytná plocha nově dokončených bytů v roce 2001 až 2008
- vysoký podíl dokončených bytů v rodinných domech (nad 80 %)

Jde o oblast velikostně malých správních obvodů sousedících s centrální oblastí. Do oblasti přechodných byly zařazeny hlavně proto, že venkovský prostor má určité charakteristiky centrální části (dostupnost hlavního města, dynamika bytové výstavby, atd.) a určité znaky spíše severovýchodní části (nezaměstnanost).

3. Severovýchodní okrajová oblast

(SO ORP: Kolín, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Mělník, Poděbrady, Nymburk, Slaný)

- průměrná hustota zalidnění (50 - 75 obyvatel na 1 km²)
- vysoká registrovaná míra nezaměstnanosti (6,5 - 9,6 %)
- velký počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo
- mírně nadprůměrný podíl zaměstnanosti v primárním sektoru (nad 10 %)
- vysoký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového bytového fondu v roce 2001 (20 - 28 %)

Jedná se o regiony, které dosahují v řadě ukazatelů převážně průměrných hodnot celého Středočeského kraje. V některých částech se projevuje vliv regionů ze sousedních krajů (Královéhradecký, Ústecký). Oblast je ovlivněna přítomností dvou velkých průmyslových měst (Mladá Boleslav, Kolín).

4. Jižní a západní okrajová oblast

(SO ORP: Benešov, Čáslav, Dobříš, Kutná Hora, Příbram, Rakovník, Sedlčany, Votice, Vlašim)

- nízká hustota zalidnění (30 - 50 obyvatel na km²)
- nízký počet obyvatel připadajících na 1 obec (do 575 obyvatel)
- sídla s malým počtem obyvatel a velkým katastrálním územím
- vysoká zalesněnost území, nadprůměrný koeficient ekologické stability
- nadprůměrný podíl obyvatelstva ve věku 65 a více let
- vyšší úmrtnost, záporný přirozený přírůstek obyvatelstva
- nízký migrační přírůstek
- podprůměrná rozvodovost
- málo intenzivní růst počtu ekonomických subjektů
- nadprůměrný podíl ekonomických subjektů v primárním sektoru (8 - 20 %)
- nadprůměrný podíl zaměstnanosti v primárním sektoru (10 - 22 %)
- vysoký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového bytového fondu v roce 2001 (20 - 34 %)

Jde o oblast správních obvodů ORP v jihovýchodní, jižní a v případě Rakovníka v nejzápadnější části kraje. Regiony této oblasti vykazují ve většině ukazatelů podprůměrné hodnoty.

Venkovské oblasti s obdobnými charakteristikami dle SO ORP

